

STADLER

GLASNIK POSTULATURE SLUGE BOŽJEGA JOSIPA STADLERA
GODINA XII. (2011.) • BROJ 12.

HONORI ET MEMORIAE DRIS JOSIPHI STADLER ARCHIEPISCOPI ET

LITTERAE APOSTOLICAE

Nos,
vota Fratris Nostri
Vincentii S.R.E. Cardinalis Puljić,
Archiepiscopi Metropolitae Vrhbosnensis,
necnon plurimorum aliorum Fratrum in Episcopatu
multorumque christifidelium explentes,
de Congregationis de Causis Sanctorum consulto,
auctoritate Nostra Apostolica
facultatem facimus ut
Venerabiles Servae Dei
Maria Iulia (in saeculo Katharina) Ivanišević,
Maria Berchmana Leidenix, Maria Krizina Bojanc,
Maria Antonia Fabjan et Maria Bernadeta Banja,
ex Instituto Filiarum Divinae Caritatis, virgines et martyres,
quae suam Christo, divino Sponso, consecrationem
ac diuturnum ministerium pro parvulis, indigentibus et aegrotis
obsignaverunt proprii sanguinis effusione,
Beatarum nomine in posterum appellentur,
earumque festum
die decima quinta Decembris
in locis et modis iure statutis
quotannis celebrari possit.
In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die decimo quinto mensis
Septembris, anno Domini bismillesimo undecimo, Pontificatus Nostri septimo.

Benedictus in.

U SUSRET BEATIFIKACIJI DRINSKIH MUČENICA

Sredinom siječnja 2011. radosno je odjeknula vijest da je Papa potpisao dekret o mučeništvu s. Jule Ivanišević i susestara, poznatih pod nazivom Drinske mučenice, čime je odobrio njihovo proglašenje blaženima. Papinu potvrdu, konačni sud u tijeku kauze, dugo smo očekivali i za to s vjerom molili. A sada je to stvarnost koja je jednostavno tu, pred vratima. Srcem punim zahvalnosti i duhom udivljenja stojimo pred svečanim činom beatifikacije koji ćemo proslaviti 24. rujna u Olimpijskoj dvorani Zetra u Sarajevu.

Kada Crkva nekoga od svoje djece uzdiže na čast oltara, u nama se, uz zahvalnu radost za nove zagovornike na nebu, budi želja a i odgovornost da nasljedujemo primjer njihova života. Da budemo poput njih, potpuno prožeti Božjim duhom, uistinu Isusovi učenici i nasljedovatelji, te kao takvi prepoznatljivi u svijetu u kojem živimo. Sveci nas propitkuju. Oni su naše ogledalo. Ne možeš u njih (po)gledati a da ne uvidiš vlastitu nečistoću, polovičnost i mlakost. A kada zastaneš pred likovima mučenika i zagledaš se u njihovu mučeničku krv, i shvatiš zbog čega je prolivena i iz kojeg nutarnjeg izvora, ostaješ bez riječi, postišđen, u istinskom kajanju i uzdahu: „Zagovarajte me“!

Ako smo dovoljno iskreni prema sebi i u dubokom doticaju s vlastitom realnošću, priznajemo da nije nimalo jednostavno ni 'umirujuće' stajati pred otajstvom života i sebedarja kršćanskih mučenika. Tako ni pred otajstvom radikalnog življenja odaziva na Božji poziv skorašnjih blaženica Drinskih mučenica. Crkva će ih u rujnu uzdići na čast oltara kao pet svijeća koje se nisu ugasile pred naletom zla i nevolja života, nego, štoviše, sačuvavši nutarnji plamen, ostale su i postale neugasive svijeće koje nose bogatu poruku svakome od nas. Ne može se u njih gledati, o njima promišljati, njima se moliti... a ostati isti. Njihova krv, prolivena zbog vjernosti zavjetima iz ljubavi prema Raspetome,

svjedoči da je moguće biti sav Božji i za Boga i onda kada prolaziš kroz vlastito raspeće, uz jedini uvjet – da te pokreće snažan nutarnji plamen, neugasiva ljubav.

Papa Benedikt XVI. podsjeća da kršćanski mučenik, poput Krista i po zajedništvu s Njime, „prima u svojoj nutrini križ i smrt te ih pretvara u čin ljubavi“ (homilija u Kölnu, 2005.). I nastavlja: „Ono što izvana izgleda kao brutalno nasilje, iznutra postaje čin ljubavi koja se u potpunosti daruje.“ Upravo je to otajstvo koje nas okuplja oko ovih pet sestara mučenica. Njihova nas mučenička smrt poziva da ne gledamo površinu i površno, zaustavljajući se na onome što se dogodilo izvana, na nasilju i mučenju, na nasilniku i mučitelju. Nije po tom izvanjskom netko postao *mučenik* (martyr – svjedok). To je samo kontekst, okolnost, užarena peć koja kali krhkoga čovjeka – sve do preobrazbe u svjedoka. Upravo zahvaljujući tom mračnom kontekstu muke i progona isplivalo je na površinu ono 'iznutra'. Zablistao je u svom sjaju čin ljubavi i osobnoga sebedarja.

Prava se stvarnost upoznaje tek po gledanju 'unutra', u srce i odluku pojedinca. I tako, dok u slučaju Drinskih mučenica izvana vidimo samo brutalnost i krv, i dok prozivamo i nabrajamo krivce, pogled na ono iznutra mijenja samu narav događaja. Pretvara nasilje u herojski čin predanja u ljubavi. Krv mučenika je samo izvana bol. Gledana iznutra, ona je ljubav, čežnja biti s Ljubljenim, tamo gdje je On. Odatle proizlazi da ta krv ima iscjeliteljsku snagu. Ozdravlja naša sjećanja, ispravlja površna poimanja i pogrešna uvjerenja. O tome svjedoče toliki grobovi mučenika od samih početaka Crkve na kojima su mnogi doživjeli svoje duhovno uskrsnuće.

U rujnu će Crkva svečano potvrditi da je u Goraždu i Sjetlini 1941. godine pet krhkih žena, redovnica iz Družbe Kćeri Božje ljubavi, nasilje pretvorilo u ljubav, smrt u život. To je ujedno poziv da u osobnom životu i u svijetu koji nas okružuje gledamo stvari 'iznutra'. Ispravan i cjelovit sud o nečemu i nekome moguć je samo uz trajni napor uranjanja ispod površine i vanjštine, tamo gdje je čovjek sam sa svojim Stvoriteljem, potpuno otkriven njegovu ljubećem pogledu. Tu, u središtu svoga bića, pred očima vječne Istine, pojedinac donosi odluku za vrijednosti koje je spoznao kao

vječne, spreman žrtvovati sve ostalo zbog otkrića „skrivenog blaga“ i „dragocjenog bisera“ (Mt 13, 44.46).

U želji da svakog čovjeka, osobito mlade, učini istinskim tražiteljima „dragocjenog bisera“, Sluga Božji Josip Stadler pozvao je 1882. Kćeri Božje ljubavi u Bosnu, u tek osnovanu Nadbiskupiju. Tada nije ni slutio da time otvara put djelovanju i herojskom svjedočenju novim mučenicama Katoličke crkve. Njegovu pozivu se spremno i radosno odazvala utemeljiteljica Družbe, zanosna misionarska duša, danas Službenica Božja Franziska Lechner. Sveci se uvijek međusobno prepoznaju. Srodne duše imaju vrlo slične zamisli, i to je ona veza koja ih drži zajedno – da budu još više *za-jedno*. Tako se između nadbiskupa Stadlera i Majke Franziske, koji su uvršteni među kandidate za oltar, ostvarila obostrana plodna suradnja na slavu Božju i za spas bližnjega. Vjerujemo da je njihova povezanost sada još veća, kada iz blažene sigurnosti neba prate sva ova naša nastojanja i stremljenja prema svetosti po uzoru na svece i mučenike, osobito one koji su sveto živjeli i mučenički umrli na ovim našim prostorima.

s. M. Ozana Krajačić, FDC

STADLEROVI DANI U SARAJEVSKOJ PRVOSTOLNICI 2010./2011. GODINE

U Marijinom mjesecu svibnju, 8. svibnja 2010. godine, na Stadlerovom grobu, podno oltara Bezgrešne, u sarajevskoj prvostolnici okupili su se vjerni Stadlerovi štovatelji grada Sarajeva, časne sestre nadasve Služavke Maloga Isusa, bogoslovi Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa koji su kao i do sada misno slavljem Stadlerovog dana uveličali svojim sviranjem i pjevanjem, te Prijatelji Malog Isusa iz Gromiljaka predvođeni sestrama Služavkama Maloga Isusa. Misno slavlje predvodio je vlč. dr. Pavo Jurišić, postulator kauze za proglašenje blaženim Sluge Božjega nadbiskupa Stadlera, uz koncelebraciju vlč. Pave Šekerije, katedralnog župnika. Tema propovijedi bila je „Patnja i progoni“. U svojoj propovijedi postulator je, između ostaloga, naglasio da je Stadler bio svjestan toga da onaj tko se zalaže, taj se izlaže, no želio je u svemu nasljedovati svoga Učitelja. Govoreći o Stadlerovom pogledu na patnje i tegobe, postulator je rekao da po Stadlerovom mišljenju patnje nisu nikakvo zlo: „One dolaze od Boga, vode nas k Bogu i čine nas dionicima nebeskih dobara.“ Nadalje je postulator progovorio o tome kako je dolazak u Bosnu Stadlera asociirao na Spasiteljev ulazak u Jeruzalem, pa je svečani doček osjećao kao proročanstvo patnji koje ga imaju zadesiti, te je dodao: „Jedva da je pet mjeseci proveo u Sarajevu, a već je u tisku, kako navodi, *lažno proždiran, lažno ocrnjivan*. Stadler je na svom životnom putu podnio dosta patnje, svoje patnje, ali isto tako i patnje blišnjega. Nije mogao gledati da bližnji sami pate pod teretom života, zato je podmetao svoja leđa da prihvati tuđe križeve.“ Nadalje je vlč. Pavo progovorio o Stadlerovoj ljubavi i zauzetosti za siromahe i potrebite koje je smatrao Božjim blagoslovom. Na kraju propovijedi, citirajući Buljana, vlč. Pavo je iznio Stadlerov recept ustrajnosti u nevoljama: „Šuti i trpi! – bilo je geslo velikoga Stadlera.“

Na Stadlerov dan mjeseca lipnja, 8. lipnja 2010. godine, misno slavlje u sarajevskoj

prvostolnici predvodio je kardinal Vinko Puljić, nadbiskup i metropolit vrhbosanski uz koncelebraciju brojnih svećenika: vlč. dr. Pave Jurišića, postulatora kauze za proglašenje blaženim Sluge Božjega nadbiskupa Stadlera, mons. dr. Mate Zovkića, vikara za ekumenizam, preč. Marka Zubaka, rektora Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa, don Stipe Gale, vicerektora Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa, vlč. dr. Nike Ikića, vlč. dr. Darka Tomaševića, vlč. mr. Bože Odošića, vlč. mr. Josipa Lebe, vlč. Pave Šekerije, katedralnog župnika i vlč. Olivera Jurišića, kardinalova tajnika. Isto misno slavlje upriličeno je kao zahvalnost Bogu na kraju akademske godine. Na misi su, uz brojne redovnice i vjernike grada Sarajeva, bili studenti i profesori Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Sarajevu koji su uveličali ovo misno slavlje svojim pjevanjem. Na početku propovijedi kardinal se najprije obratio studentima i profesorima potičući ih na zahvalnost Bogu na kraju akademske godine. Potom je profesore i studente, ali i sve ostale vjernike potaknuo da se ugledaju na Slugu Božjega nadbiskupa Stadlera od kojega potječe ustanova sadašnjeg Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Sarajevu. Kardinal je, između ostaloga, naglasio da su vrijednosti koje je u svojim poslanicama zacrtao Sluga Božji nadbiskup Stadler i danas aktualne. Stoga je stavio naglasak na ono na što je stavljao i njegov predšasnik Stadler, na važnost duhovne, intelektualne i ljudske formacije. Ustvrdio je da su Stadlerove poslanice i danas suvremene. Stoga se u svojoj propovijedi oslanjao na riječi svojega prethodnika Stadlera i rekao: „On upozorava da zablude treba spoznati, otkriti, suzbiti i odstraniti. I treba istinski vidjeti kako brojne stvari vjeru podrivaju, istinu prevrću.“ Upozoravajući na ono na što je i njegov prethodnik Stadler upozoravao da ni kršćani ne vjeruju evanđelju jer se ne prihvaća učitelja vjere i morala, kardinal je rekao: „Teologija koja ne vodi suradnji s Bogom

i njegovom voljom je isprazna veli Sluga Božji Stadler.“ Na kraju misnoga slavlja uslijedila je molitva za proglašenje blaženim Sluge Božjega nadbiskupa Stadlera, a nakon toga je bio izložen Presveti oltarski sakrament.

U mjesecu srpnju, 8. srpnja 2010. godine, na Stadlerov su grob hodočastili Prijatelji Malog Isusa iz župe Žabljak i Doboj, predvođeni našim sestrama s. Cecilijom Topić i s. Anitom Rajić. Misno slavlje u 10.30 za njih je predvodio kanonik preč. Ante Meštrović. U svojoj propovijedi preč. Meštrović je, između ostaloga, rekao da su sveci vršili volju Božju i Bog je po njima činio svoja djela. Jedan od takvih, rekao je nadalje preč. Meštrović, svakako je i nadbiskup Josip Stadler. Potaknuo je hodočasnike da i nadalje mole za skoro proglašenje blaženim Sluge Božjega nadbiskupa Stadlera. Opisujući Stadlera, preč. Meštrović je rekao da je Stadler bio hrabri svjedok; činio je ne samo ono što može, već i više; pomagao je siromasima premda je i sam bio siromašan.

Večernje misno slavlje ovog Stadlerovog dana predvodio je katedralni kapelan vlč. Davor Topić, a na misi su sudjelovale časne sestre i vjernici grada Sarajeva. Moleći za skorašnje proglašenje blaženim nadbiskupa Stadlera, vlč. Davor je pozvao sve da slijede Stadlerov primjer. Rekao je, između ostaloga, da je naš dobri Stadler bio sav Božji. Posebno ga je resila revnost u radu. Uvijek je mislio na to kako biti drugima od koristi. Tako je tijekom boravka u Germanikumu naučio nešto mađarskoga jezika kako bi mogao biti nekome od koristi. Vlč. Davor je stoga pozvao sve da cijene Božje ugodnike i da slijede njihov primjer. Idućega

dana, 9. srpnja 2010. godine, na Stadlerov su grob hodočastile sestre kapitularkne Splitske provincije predvođene svojom provincijalnom glavaričom s. Sandrom Midenjak. Misno slavlje u 12 sati za njih je predvodio kardinal Vinko Puljić, nadbiskup i metropolit vrhbosanski koji je između ostaloga izrazio radost da su sestre došle na svoj izvor.

Na Stadlerov dan mjeseca kolovoza, 8. kolovoza 2010. godine, na Stadlerov su grob hodočastile njegove duhovne kćeri, sestre Služavke Maloga Isusa Sarajevske provincije koje su se nalazile na duhovnim vježbama u Kući Navještenja u Gromiljaku. Uz njih je na misnom slavlju sudjelovao veliki broj vjernika sarajevskih župa, kao i sestre iz sarajevskih zajednica. Večernje misno slavlje u 18 sati predvodio je katedralni župnik vlč. Pavo Šekerija. Tema propovijedi bila je „Dobar pastir, najvrjedniji dar Božjega milosrđa“. Vlč. Pavo se najprije osvrnuo na Riječ Božju, a onda je pozvao sve prisutne da se zagledaju u nadbiskupa Stadlera koji je tu Božju Riječ živio. Istaknuo je kako je Stadler uvijek bio spreman pomoći. To su osjećali svi koji su bili u njegovoj blizini. Pozvao je stoga njegove duhovne kćeri i sve vjernike da slijede ovaj svijetli primjer svoga prvog nadbiskupa kako bi svi koji žive u našoj blizini prepoznali tu crtu dobrote i kod nas.

Na Malu Gospu, 8. rujna 2010. godine, na Stadlerov su grob hodočastili Prijatelji Malog Isusa iz Gromiljaka, Fojnice, Busovače i Vogošće predvođeni s. Kristinom Adžamić. Dok su se molili na Stadlerovom grobu, rasla je u njima ljubav prema Blaženoj Djevici Mariji koju je Stadler ljubio i štovao. Dok su razmišljali o Stadlerovom životu, činilo se kao da ih on upućuje na Mariju.

Početak listopada, 2. listopada 2010. godine, činilo se kao da su Stadlerovi Brođani preplavili Sarajevo. Deset autobusa s petstotinjak vjernika iz svih slavonskobrodskih župa hodočastilo je na grob svoga sugrađanina nadbiskupa Stadlera. Inicijator i organizator ovog hodočašća bio je vlč. Ivan Lenić, župnik župe Gospe Brze Pomoći u Slavonkom Brodu. Uz mnogobrojne hodočasnike iz Slavonskog Broda bilo je nazočno šest svećenika, pet redovnica, učenici, njihovi roditelji i djelatnici OŠ *Hugo*

Badalić, te članovi Folklornog ansambla *Brod*. Misno slavlje predvodio je kardinal Vinko Puljić uz koncelebraciju petnaestak svećenika. Na početku mise, hodočasnike je pozdravio rektor katedrale preč. Ante Meštović, a nakon njega vlč. dr. Pavo Jurišić, postulator kauze za proglašenje blaženim Sluge Božjega nadbiskupa Stadlera. Bilo je doista dirljivo vidjeti to bogatstvo slavonskobrodske narodne nošnje, te slušati zvuke tamburice i pjesme koja se orila katedralom. Govoreći o nadbiskupu Stadleru, kardinal je u svojoj propovijedi podsjetio kako je u Stadlerovim djelima vidljiva Božja veličina i slava. Rekao je zatim da je njemu osobno Stadler uzor kojemu se divi i poticaj da ne zastane i posustane u svojoj službi. Kardinal je izrazio radost zbog velikog broja slavonskobrodskih hodočasnika kojima je poručio: „Radostan sam da ste danas u Sarajevo došli zbog nadbiskupa Stadlera, da se nadahnjete na njegovu životu i zahvaljete Bogu za njegov svijetli lik. Čuvajmo tu povezanost po našem velikanu, ponosimo se njime i molimo da ga što prije ugledamo uzdignuta na čast oltara.“

Stadlerovog dana mjeseca listopada, 8. listopada 2010. godine, na Stadlerov je grob hodočastio jedan autobus Prijatelja Malog Isusa i vjernika iz župe Neum, predvođeni s. Terezom Dokić. Zbog radova u katedrali misno slavlje je bilo u crkvi sv. Ćirila i Metoda, a predvodio ga je vlč. dr. Pavo Jurišić, postulator kauze za proglašenje blaženim Sluge Božjega nadbiskupa Stadlera, uz koncelebraciju kanonika mons. dr. Mate Zovkića, preč. Marka Zubaka, rektora Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa, preč. Ilije Orkića, kancelara, vlč. Žarka Ošapa, duhovnika VBS-a, vlč. Pave Šekerije, katedralnog župnika i vlč. Ive Jezidžića, katedralnog kapelana. Svojim sviranjem i pjevanjem misno slavlje su uveličali bogoslovi VBS-a. Uz hodočasnike i vjernike sarajevskih župa na misi su sudjelovale i sestre SMI sarajevskih zajednica, kandidatice i djeca iz Stadlerovog Dječjeg doma „Egipat“. Govoreći o društvenoj krizi i krizi svećenikova identiteta, vlč. Pavo je podsjetio na savjet kojeg je nadbiskup Stadler davao svojim svećenicima, a taj je da udvostruče svoju revnost. Zatim je progovorio o svetoj revnosti koju nadbiskup Stadler preporuča.

Stoga ju je po Stadlerovom primjeru preporučio svakom svećeniku i vjerniku.

U studenom, 8. studenoga 2010., na Stadlerov su grob hodočastile sestre Služavke Malog Isusa Zagrebačke provincije s Prijateljima Malog Isusa, predvođeni provincijalnom glavaričom s. Katarinom Penić-Sirak. Budući da se katedrala još obnavlja, misa je slavljena u sjemenišnoj crkvi sv. Ćirila i Metoda, a misu je predvodio kardinal Vinko Puljić uz koncelebraciju dvojice svećenika koji su došli s hodočascima iz Zagreba. U svojoj propovijedi kardinal je najprije progovorio o Stadlerovom svjedočanstvu vjere kojom je obnovio ovu mjesnu Crkvu. Potom se obratio sestrama Služavkama Malog Isusa koje su došle hodočastiti na grob svoga Utemeljitelja koji im je nadahnuće, te im je između ostaloga rekao: „Smatram da svako hodočašće jest obnavljanje svojih korijena. Doći na njegov grob znači doći na izvore. Na izvore duhovnosti kojom je on uspostavio sestre i dao im poslanje

u Crkvi katoličkoj.“ Govoreći nadalje o Stadleru, kardinal je poručio da ne smijemo nikad zaboravljati velikane koji su nam ostavili svijetli trag, te je dodao: „Njega proučavati znači poći Bogu. Hodočastiti na njegov grob znači susresti Boga, iskusiti vjeru.“ U večernjim satima istoga dana na Stadlerov su grob hodočastili Prijatelji Malog Isusa iz Maglaja predvođeni župnikom vlč. Jakovom Filipovićem i s. Marijom Filipović. Misno slavlje je također bilo u crkvi sv. Ćirila i Metoda, a predvodio ga je katedralni župnik vlč. Pavo Šekerija uz koncelebraciju vlč. Marka Zubaka, rektora Vrhbosanskog bogoslovnog

sjemeništa, don Stipe Gale, vicerektora VBS-a, vlč. Ive Jezidžića katedralnog kapelana, vlč. Jakova Filipovića župnika u Maglaju, preč. Ante Meštrovića kanonika, vlč. Žarka Ošapa, duhovnika VBS-a, vlč. Marija Ćosića, vlč. Damira Ivanovića, ekonoma VBS-a. Vlč. Pavo je najprije progovorio o misnim čitanjima, o ulozi nadstojnika u zajednici, o sablazni i o zajednici. Zatim je predočio Stadlerovu viziju svećenika „koji tu čast nije prigrabio sam sebi, nego ga je Bog pozvao u službu i darovao mu da bude to što jest.“

Na Stadlerov dan mjeseca prosinca, 8. prosinca 2010. godine, bilo je posebno svečano, jer se na taj dan obilježavala 92. obljetnica smrti Sluge Božjega nadbiskupa Stadlera, Dan Provincije Bezgrešnog Začeca BDM sestara SMI, a tog je dana Sarajevska provincija obilježila 120. obljetnicu utemeljenja Družbe sestara SMI. Svečano misno slavlje u sarajevskoj prvostolnici predvodio je kardinal Vinko Puljić, uz koncelebraciju pomoćnog biskupa vrhbosanskog mons. dr. Pere Sudara i tridesetak svećenika. Na misi je sudjelovao velik broj sestara Služavki Malog Isusa, hodočasnici iz Prozora i Neuma, predstavnici hrvatske komponente Oružanih snaga BiH, te mnogobrojni vjernici. Misno slavlje je svojom pjesmom uveličao bogoslovski zbor *Stjepan Hadrović*. Prije misnog slavlja sve nazočne je pozdravio vlč. dr. Pavo Jurišić, postulator kauze za proglašenje blaženim Sluge Božjega nadbiskupa Stadlera. Svoj pozdrav je uputio i kardinal Vinko Puljić zahvaljujući svima na sudjelovanju i na ustrajnoj molitvi za uzdignuće na čast oltara Sluge Božjega nadbiskupa Stadlera. U svojoj propovijedi kardinal je najprije progovorio

o Marijinoj veličini, te o dostojanstvu čistoće i vrjednovanju svoga tijela. Potom se osvrnuo na divni lik Sluge Božjega nadbiskupa Stadlera za kojega reče: „On nam je namro bogatstvo duha i vjere u ovoj mjesnoj Crkvi. Sestre to znaju više cijeniti, nažalost nego mi vjernici i svećenici. Prvo ne poznajemo, a ne znamo ni ponosni biti na taj divni lik ugrađen u ovu mjesnu Crkvu.“ Stoga je kardinal potaknuo sve da cijene svoga duhovnog velikana nadbiskupa Stadlera i da se ugledaju u njega, te je dodao: „Današnji dan treba biti poticaj. Ako prigovaramo Europi da ne zna cijeniti korijene kršćanstva i mi sebi imamo pravo prigovoriti da ne znamo cijeniti korijenje baštine na kojoj mi danas živimo, na kojoj gradimo. Ovim želim probuditi svijest i odgovornost da znamo više cijeniti, vrjednovati i nadahnjivati se na tom divnom primjeru koji je ostao u ovoj mjesnoj Crkvi.“ Potom se kardinal obratio sestrama Služavkama Malog Isusa kojima je zahvalio na tome što cijene svoga Utemeljitelja nadbiskupa Stadlera, što se nadahnjuju na tom izvoru i što u ovoj mjesnoj Crkvi svjedoče. Na kraju misnog slavlja kardinal i koncelebranti su se uputili na grob nadbiskupa Stadlera, gdje je izmoljena molitva za njegovo proglašenje blaženim i odakle je kardinal podijelio svoj blagoslov.

Ugodini 2011. Vrhbosanska je nadbiskupija nastavila s istim intenzitetom molitve za proglašenje blaženim Sluge Božjega nadbiskupa Stadlera i obilježavanjem Stadlerovih dana. Na Stadlerov su grob 8. siječnja 2011. hodočastile djevojke koje sudjeluju na programu škole rasta u vjeri i zvanju, predvođene s. Kristinom Adžamić. Misno slavlje u sarajevskoj katedrali za njih je u 11 sati predvodio katedralni župnik vlč. Pavo Šekerija. Večernje misno slavlje ovog Stadlerovog dana u sarajevskoj je katedrali predvodio vlč. dr. Pavo Jurišić, postulator kauze za proglašenje blaženim Sluge Božjega nadbiskupa Stadlera, uz koncelebraciju kancelara preč. Ilije Orkića, preč. Luke Kesedžića, ekonoma Vrhbosanske nadbiskupije, vlč. Damira Ivanovića, ekonoma VBS-a i vlč. Ive Jezidžića, katedralnog kapelana. Na misi je sudjelovao velik broj sestara Služavki Malog Isusa, kao i vjernika sarajevskih župa. Tema propovijedi bila je „U danima njegovim cvjetat će pravda“. Govoreći o pravdi vlč. Pavo je progovorio

o tome kako nadbiskup Stadler ukazuje na to da se sjedište pravde i ljubavi nalazi u Srcu Isusovu. Potom je progovorio o Stadlerovim savjetima kako da na Isusovu ljubav uzvratimo ljubavlju.

Na Stadlerov dan mjeseca veljače, 8. veljače 2011. godine, na Stadlerov su grob hodočastili Prijatelji Malog Isusa sarajevskih župa, a uz njih su na misi bili i ostali vjernici grada Sarajeva, kao i bogoslovi Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa koji su svojim pjevanjem uveličali ovo misno slavlje. Misno slavlje u crkvi sv. Ćirila i Metoda predvodio je katedralni župnik vlč. Pavo Šekerija, uz koncelebraciju kanonika preč. Ante Meštrovića, don Stipe Gale, vicerektora VBS-a, vlč. Žarka Ošapa, duhovnika VBS-a, vlč. Damira Ivanovića, ekonoma VBS-a, te katedralnog kapelana vlč. Ive Jezidžića. Tema propovijedi bila je „Božja volja“. Nakon što je izvukao poruku iz liturgije riječi, vlč. Pavo je progovorio o Stadlerovom životnom hodu, otvorenosti i zalaganju za povjerene mu dužnosti. Posebno je istaknuo da je Stadlerova veličina u tome što je sav svoj život i rad uredio prema temeljnoj kršćanskoj spoznaji da je Bog ljubav i milosrđe.

Prijatelji Malog Isusa iz Neuma i Mostara hodočastili su na Stadlerov grob 8. ožujka 2011. godine. Misno slavlje u crkvi sv. Ćirila i Metoda za njih je predvodio kanonik preč. Ante Meštrović. U svojoj propovijedi preč. Metrović je podsjetio na važnost kontinuiteta proslave Stadlerovih dana. Progovorio je o ustrajnosti u kušnjama u čemu nam Sluga Božji nadbiskup Stadler može biti uzor. Potom se osvrnuo na važnost osnutka

Družbe sestara Služavki Malog Isusa koje nastavljaju ono što je Stadler započeo. Potaknuo je sve na zahvalnost Bogu za prvog nadbiskupa Stadlera. U večernjim satima istoga dana u crkvi sv. Ćirila i Metoda proslavljen je Stadlerov dan. Misno slavlje je predvodio vlč. dr. Pavo Jurišić, postulator kauze za proglašenje blaženim Sluge Božjega nadbiskupa Stadlera, uz koncelebraciju vlč. Pave Šekerije, katedralnog župnika, don Stipe Gale, duhovnika VBS-a, vlč. Žarka Ošapa, duhovnika VBS-a i vlč. Ive Jezidžića, katedralnog kapelana. Misno slavlje su svojim pjevanjem uveličali bogoslovi Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa. U svojoj propovijedi vlč. Pavo se najprije osvrnuo na Tobiju iz čije knjige se čitalo prvo čitanje. Potom je progovorio o nadbiskupu Stadleru koji je izabrao upravo sv. Rafaela za zaštitnika novoosnovane Družbe da ju prati i štiti kao što je patio i mladog Tobiju.

Prigodom proslave Stadlerovog dana u mjesecu travnju, 8. travnja 2011., svečano misno slavlje bilo je u sjemenišnoj crkvi sv. Ćirila i Metoda, a predvodio ga je vlč. mr. Ivica Mršo, ravnatelj Katoličkog školskog centra *Sv. Josip* u Sarajevu, uz koncelebraciju preč. Ante Metrovića, kanonika i rektora katedrale, mons. Bosiljka Rajića, kanonika, preč. Ilije Orkića, kancelara, vlč. Pave Šekerije, katedralnog župnika i vlč. Ive Jezidžića, katedralnog kapelana. Uz mnoštvo vjernika i sestara različitih družbi, na misnom su slavlju sudjelovali predstavnici Srednje škole *Kiseljak* koji su hodočastili na Stadlerov grob, a predvodila ih je s. Kristina Adžamić. Na početku svete mise vlč. Mršo je izrazio radost da se pod istim misnim slavljem obilježava Stadlerov dan i korizmena propovijed koja je posvećena Drinskim mučenicama i katoličkim školama. U svojoj propovijedi vlč. Mršo je, između ostaloga, progovorio o Sluzi Božjem nadbiskupu Stadleru i utemeljiteljici sestara Kćeri Božje ljubavi M. Franziski Lechner koji se nalaze u temeljima katoličkoga školstva.

s. Ljilja Marinčić

JOSIP STADLER - UZOR POUZDANJA I SVETOSTI

Na svetkovinu Bezgrešnog začeca BDM, 8. prosinca prošle godine, obilježili smo u našoj župi sv. Pavla Apostola (Zagreb-Retkovec) 92. obljetnicu smrti dr. Josipa Stadlera, prvog vrhbosanskog nadbiskupa i utemeljitelja Družbe sestara Služavki Malog Isusa.

Najprije smo na večernjoj sv. misi, koju je predslavio župnik Dragutin Cerovečki, molili za što skorije proglašenje blaženim Sluge Božjega Josipa Stadlera, a potom smo kroz molitveno-meditativni program prikazali našim župljanima život i djelovanje Josipa Stadlera kao vrhbosanskoga nadbiskupa. Program pod nazivom „Josip Stadler - uzor pouzdanja i svetosti“ zajednički smo pripremili mi, Prijatelji Malog Isusa, naše sestre Emanuela i Veronika, te kapelan Tomislav Kralj.

Program, podijeljen u tri dijela, bio je prožet riječima, Stadlerovim porukama i molitvama, te pjesmama s prvog CD-a Služavki Malog Isusa „Za Tebe ću živjeti“, a sve je bilo praćeno i prezentacijom slika.

Prvi dio programa pod nazivom „U srcu Bezgrešne“ bio je posvećen posljednjim danima života i samoj smrti nadbiskupa Stadlera, s posebnim naglaskom na njegovu povezanost s Bezgrešnom Djevicom Marijom. Stadlerove riječi o ulozi i značenju Marije u životu svakog vjernika, uz njegovu poznatu rečenicu „Vodi me, majko Marijo, k vječnom izvoru mudrosti i ljubavi“, bile su uvod u njegovu „Prikaznu molitvu Presvetoj Djevici Mariji“ koju smo svi zajednički izmolili.

„Josip Stadler - uzor pouzdanja“ naziv je drugog dijela koji je bio posvećen Stadlerovom djelovanju u Bosni od njegovog dolaska u siječnju 1882. U općem siromaštvu, bez ijedne crkve, svećenika, bez igdje ičega, svoju je biskupiju podizao i duhovno i materijalno: gradio je crkve, podizao župe, sjemenište, bogosloviju, katedralu, biskupski dvor, sirotišta i škole, organizirao je ustroj Nadbiskupije, osnovao je Družbu sestara Služavki Malog Isusa, a u Nadbiskupiju je doveo i druge redovničke zajednice. Kao veliki duhovni, pastoralni, kulturni i znanstveni radnik ostavio je iza

sebe brojne molitve, stotinjak poslanica, brojna znanstvena, filozofska i teološka djela, pokrenuo je izdavanje nekoliko listova, a bavio se i prevodeanjem i izdavanjem važnih knjiga, posebno dijelova Svetog pisma. Iako je pronalazio sredstva za svoje pothvate i pametno ih ulagao, ipak je uvijek bio u dugovima: u tim je trenucima svoje pouzdanje stavljao u Božju providnost, snagu je crpio u molitvi pred Presvetim, te je molio Bezgrešnu Djevicu: „Majko Božja, spasi me od dugova, onda me možeš uzeti k sebi“. Umro je bez dugova nakon 37 godina molitve, rada i neizmjernog trpljenja koje je prikazivao Bogu za Crkvu, siromahe i za hrvatski narod, a iza sebe je ostavio prema riječima đakovačkog biskupa Strossmayera ono „za što bi nekima trebalo i stotinu godina“. Stadlerove riječi o važnosti pouzdanja i ljubavi prema Bogu bile su uvod u njegovu „Molitvu Srcu Isusovu“, koju smo zajednički izmolili.

Treći dio programa nosio je naziv „Josip Stadler - uzor svetosti“, a u njemu smo pokušali prikazati Stadlerov molitveni život, u smislu da je cijeli njegov dan i svako djelo bilo prožeto molitvom, radom i neizmjernim trpljenjem, a sve je darovao za Boga, Crkvu, siromahe i za hrvatski narod koji je iskreno ljubio. Bio je veliki štovatelj otajstva Utjelovljenja, Srca Isusova i Blažene Djevice Marije. Posebnu snagu je crpio u sv. pričesti i klanjanju Presvetom Oltarskom Sakramentu, a njegovi gosti bi prije večere s njim u kapelici izmolili krunicu. Stadlerove poruke o usmjerenosti na Krista, o vjeri, o sv. pričesti kao izvoru svetosti na kraju su imale poziv na kršćansku ljubav, jer: „Ljubav je dragulj čija cijena nadilazi sve. Ljubav je samo nebo, jer kad nju imamo, onda cijelo Presveto Trojstvo silazi u naše srce“.

Večer smo završili Molitvom za proglašenje blaženim i svetim Sluge Božjega Josipa Stadlera te njegovim riječima: „Imat ćete iza mene i pametnijih i pobožnijih biskupa, ali nećete ga imati koji bi vas više ljubio od mene“, koje su nastavljale odjekivati u našim srcima...

Verica Kraš Vill

HODOČAŠĆE U SARAJEVO

Napokon 8. studeni!!! Jedva sam dočekala taj dan, dan polaska u Sarajevo. Nikad nisam bila u tom gradu, pa sam zbog toga bila jako uzbuđena. Krenuli smo rano ujutro, autobus je došao po nas s malim zakašnjenjem. Na hodočašće su išli Prijatelji Maloga Isusa i sestre Služavke Maloga Isusa. Na putu do Sarajeva bilo je dinamično: molili smo, pjevali, razgovarali... Nestrpljivo sam pogledala na sat da vidim koliko nam još treba. Kad smo nakon šest sati vožnje stigli u Sarajevo ispred crkve sv. Ćirila i Metoda (koju je dao graditi kao bogoslovnu kapelu Sl. Božji Josip Stadler), dočekale su nas sestre SMI. Zatim smo svi zajedno ušli u crkvu gdje smo zajednički slavili sv. misu po vodstvom vrhbosansko-ga nadbiskupa i kardinala Vinka Puljića. Uputio nam je vrlo dirljivu pastirsku riječ. Pozdravio nas je i započeo poticajnim riječima: "Hodočaštititi na njegov grob znači susresti Boga".

Glavna misao i poruka propovijedi bila je vjerodostojnost. Biti vjerodostojan u svjedočenju, naviještanju, služenju. Zapitajmo se je li drugi koji nas sretnu pozele ići za Isusom, jer samo oduševljeni oduševljavaju druge, baš kao što je to činio i Sluga Božji nadbiskup Josip Stadler.

Svaki dan, počevši u obitelji, moramo znati povući kočnicu. Nije lako pobijediti svoju sebičnost, oholost. Potrebno je vježbati kako bi pobijedila ljubav i poniznost. U Stadlerovom životu možemo prepoznati i naučiti što znači služiti. U Božanskom Srcu crpio je snagu, oduševljenje, poniznost, služenje. U onim teškim vremenima ustrajao je časteći presvetu euharistiju.

Nakon misnog slavlja uputili smo se u katedralu na grob Sluge Božjega Josipa Stadlera. Taj je posjet u meni ostavio poseban doživljaj. Iako

se katedrala obnavlja, pa nismo imali ništa posebno vidjeti u samoj katedrali, osim bijelih najlona kojima je sve prikriveno radi zaštite, mislim da smo ipak vidjeli ono najvažnije. U lijevom kutu pri ulasku u katedralu nalazi se Stadlerov grob. To mjesto je jedino nezahvaćeno radovima. Na grobu smo se kratko pomolili i napravili nekoliko fotografija za uspomenu. Moj cilj puta bio je vidjeti mjesto gdje je pokopano tijelo prvog vrhbosanskog nadbiskupa i utemeljitelja Družbe sestara Služavki Maloga Isusa. Mnogo sam čula o Stadleru, pa čak ponešto i znam o njemu, ali nema ljepšeg osjećaja od toga kad se nađeš pred grobom tako snažnog i velikog čovjeka. Nakon svih

tih (mojih) dojmova u katedrali, došlo je i vrijeme da se malo prošetamo centrom Sarajeva. Pa smo tako obišli Baščaršiju, otišli na poznate sarajevske ćevape, a poneki su i kupili pokoju sitnicu za uspomenu. Nakon obilaska grada uputili smo se prema samostanu Egipat gdje, također, djeluju i rade SMI. Tamo smo imali

priliku upoznati napuštenu djecu o kojoj skrbe sestre. Djeca su nas dočekala s pjesmama dobrodošlice, tako da nam je bilo jako ugodno u samostanu. Vrijeme nam je brzo prošlo i morali smo polako krenuti za Zagreb. Na povratku za Zagreb svratili smo u Slavonski Brod i posjetili još neka značajna mjesta na kojima je Stadler ostavio svoj trag.

Bila sam sretna i ispunjena, tako da mi ni umor nije mogao sakriti osmjeh s lica. Nadam se da ću imati prilike još jednom posjetiti Sarajevo i grob Sluge Božjega Josipa Stadlera. Za mene je ovo hodočašće bilo posebno. I doživjela sam ga na jedan poseban način.

Lucija Nevistić

KRATKI OSVRT NA HODOČAŠĆE JEDNE PRIJATELJICE MALOG ISUSA U SARAJEVO

Moram priznati da sam bila prilično uzbuđena. Nisam nikada bila u Sarajevu, a evo sada mi se pruža prilika.

Uzbuđenje ne bi bilo tako posebno da kratko prije hodočašća nisam u ruke dobila dvije knjižice: „Sveti budite“ (crtice iz života Sl. Božjega J. Stadlera) i „Euharistijska duhovnost Sluge Božjega J. Stadlera“.

Pročitavši ih shvatila sam da je bio izniman čovjek. Otvoren Božjoj milosti koja je napajala njegovu dušu, mogao je istovremeno biti skroman, jednostavan i ponizan, a opet tako velik i snažan. Svojim je životom doista služio Bogu, a

djelima ljubavi pokazivao tu snagu Božjeg čovjeka te se znao i mogao sagibati do onih najmanjih, a istodobno i uzdići te biti odvažan pred inima koji su mislili da su veliki.

Sada je hodočašće u Sarajevo imalo potpuni smisao.

Ivanka Novak

PROSLAVA 120-TE OBLJETNICE DRUŽBE SESTARA SLUŽAVKI MALOG ISUSA

Povodom slavlja 120-te obljetnice Družbe sestara Služavki Malog Isusa, na blagdan sv. Rafaela 24. listopada, održana je svečana akademija u dvorani "Vijenac" Nadbiskupskog pastoralnog centra u Zagrebu. Uz mnoštvo redovnica pristiglih iz sve tri provincije Zagrebačke, Splitske i Sarajevske, Prijatelja Malog Isusa, provincijala i provincijalki te prijatelja Družbe, akademiji su nazočili i zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić, vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić, vojni biskup Juraj Jezerinac, te predsjednik Hrvatske konferencije viših redovničkih poglavara fra Ivan Paponja. Vrhovna glavarica Družbe s. Maria-Ana Kustura u pozdravnom govoru je istaknula: „Mali Isus danas živi u srcima svojih 371 sestre, trima novakinjama i deset kandidatice rasprostranjenima u 80 zajednica u Republici Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Njemačkoj, Belgiji i Italiji“. Osvrnula se i na prisilni odlazak redovnica iz svih kuća u Bosni 1949. godine, no istaknula je kako povijest stvara i vodi Božja providnost. „Stoga Služavke Malog Isusa nikada nisu Bosnu ostavile i zaboravile, nego u najtežim trenucima svih ratnih vremena sačuvala su ponos Bosne i svoje Družbe. Treba li nam jači govor vjere od onog što je Gospodin započeo u srcu našeg utemeljitelja dr. Josipa Stadlera“, rekla je s. Maria-Ana.

Čestitku redovnicama izrekao je kardinal Vinko Puljić ovim riječima: "Uzoriti gospodine kardinale, braćo nadbiskupi, biskupi, svećenici, braćo i sestre, a na poseban način poštovane i drage sestre Služavke Maloga Isusa!

Raduje me da danas mogu pozdraviti sve zajedno i svakog osobno, a na poseban način sestre Služavke Maloga Isusa koje slave 120. obljetnicu Družbe koja je nikla u srcu Bosne, dragom nam Sarajevu. Izričem najprije svoju čestitku vrhovnoj glavarici Družbe s. Mariji-Ani Kustura, njezinim savjetnicama, provincijalnim glavaricama i svim sestrama Služavkama Maloga Isusa. Zajedno sa svima vama zahvaljujem Bogu

za 120-godišnji hod vaše Družbe. Kad bacimo pogled unatrag, prepoznamo Božje zahvate i vodstvo. Istina, bilo je „bura“ i „oluja“ ali je očita Božja prisutnost i vodstvo. Danas sa svima vama zahvaljujem Bogu za njegove zahvate u povijesti vaše Družbe. Na samim počecima Družbe, kao i Vrhbosanske nadbiskupije, imamo Slugu Božjega nadbiskupa Josipa Stadlera koji spaja Bosnu i Hercegovinu i Hrvatsku. Poznato nam je da je bio toliko širokog duha da se u njegovoj blizini svatko osjećao ugodno, prihvaćeno i ljubljeno. Danas zahvaljujemo Bogu za dar takovog nadpastira, ali i molimo da u vama – Stadlerovim duhovnim kćerima – bude živ i prepoznatljiv njegov duh.

Izričem također svoju zahvalnost Vašoj Družbi za prisutnost i svjedočanstvo Bogu posvećenog života. Mogu doista reći da nam u napaćenoj Bosni i Hercegovini, a vjerujem i šire, dosta znači prisutnost vaše zajednice, ali još više svjedočanstvo života vaših članica. Redovnički život govori više od izvanjskog znaka i riječi. Dok vam danas zahvaljujem za vaš doprinos svetosti života opće i mjesne Crkve, potičem vas da i nadalje čuvate i njegujete „biser“ karizme i duhovnosti koja vam je darovana i po kojoj ste kao Družba prepoznatljive. Poznato je da vi postojite radi siromaha, napuštenih, ostavljenih i obespravljenih. To je vaša uloga, vaše poslanje i područje vašeg djelovanja. Drago mi je da ste otvorene i za druge potrebe Crkve, ali je karakteristično da vi svemu pristupate kao Isusove Služavke. To je vaš govor i svjedočanstvo o Bogu koji ljubi čovjeka. Dok danas zahvaljujete Bogu, posvjestite si ljepotu i uzvišenost vaše karizme i duhovnosti.

Drugi „biser“ koji je specifičan za vas sestre Služavke Maloga Isusa jest vaša duhovnost. Poznato je da svaka redovnička zajednica raste ili pada ovisno o vjernosti duhu svoga Utemeljitelja. Vi sestre Služavke Maloga Isusa imate veliko duhovno blago. Da bi vaša zajednica rasla i bivala

iz dana u dan sve stabilnija, bit će od velike pomoći to što će svaka sestra sve dublje upoznavati, živjeti i njegovati duhovnost Utemeljitelja. Neka vas u tome prati zagovor sv. Rafaela. U tom duhu čestitam proslavu 120. obljetnice Družbe i sve pozdravljam!“

Tijekom akademije prigodna izlaganja su održali: dr. sc. Agneza Szabo, s. Irena Olujević te dr. sc. Pavo Jurišić koji su govorili o Družbi, Utemeljitelju i karizmi. Dvorana je bila premalena da primi mnoštvo uzvanika pa je dosta gostiju i stajalo. U glazbenom dijelu nastupili su zborovi Služavki Malog Isusa iz Zagreba, združeni zbor sestara iz sve tri provincije te dječji zbor iz Retkovca. Tekstove je interpretirao glumac Goran Grgić, a program akademije vodila je Tanja Popec.

Svečano misno slavlje u katedrali u 18 sati predvodio je uzoriti kardinal Josip Bozanić, a koncelebrirali su vrhbosanski nadbiskup Vinko kardinal Puljić, apostolski nuncij u Hrvatskoj nadbiskup Mario Roberto Cassari, apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Alessandro D’Errico, mons. Juraj Jezerinac, vojni ordinarij, bjelovarsko-križevački biskup Vjekoslav Huzjak, provincijali te još šezdesetak svećenika iz Republike Hrvatske i BiH. Liturgijsko slavlje uveličali su zbor sestara Služavki Malog Isusa i zbor iz Retkovca.

Na kraju misnog slavlja svoju zahvalu izrekla je vrhovna glavarica naše družbe S. Maria-Ana Kustura ovim riječima: “Nalazimo se u zagrebačkoj katedrali u

kojoj je vrijeme provodio i dr. Josip Stadler. Neka je hvala Bogu i Utemeljitelju za Dan Družbe. Neka po Služavkama bude što prisutnije Njegovo kraljevstvo na zemlji. Hvala zboru sestara Služavki Malog Isusa, mješovitom zboru župe Retkovec. Hvala sestrama Družbe Kćeri Božje Ljubavi, rektoru katedrale, Prijateljima Malog Isusa kao i svim našim prijateljima, dobročiniteljima, uzvanicima koji ste uveličali ovo slavlje. Željela bih da obnovljenim žarom ljubavi iskažemo Te Deum za sve primljene milosti. Neka vas prati ljubav Djeteta Isusa. Slavlje 120-te godišnjice zapisano je u povijesti živih i pokojnih sestara. Ponesimo plamen ljubavi u naše zajednice i obitelji kako bi Isus imao toplije mjesto. Hvala svima za prisutnost!“

Svoju čestitku s puno ljubavi i poštovanja prema sestrama uputio je i kardinal Josip Bozanić: „Drage sestre, naš narod hrvatski, naši vjernici vole vas, časne sestre. To znaju vaši pastiri i tome se raduju, jer vjernici na vašim licima, u vašem životu i djelovanju traže ljubav Kristovu. LJUBAV je najveći čin vjere. Želim da svaka od vas bude utjelovljenje Kristove ljubavi, majke siromaha, majke onih koji traže majku, šire očinsku ljubav u današnjem svijetu. To je moja čestitka za 120-ti rođendan Družbe.“

Poslije misnog slavlja druženje je nastavljeno u blagovaonici Pastoralnog instituta.

ZALJUBLJENIK U BOGA I OTAC SIRO TINJE

Prema odluci Vijeća za duhovnost i Vijeća za očuvanje i promicanje duhovne baštine oca Utemeljitelja Splitske provincije *Sv. Josipa*, nastavili smo promicati što bolje poznavanje Stadlerova lika, njegove duhovnosti i djela.

Nakon što smo prošlih godina obišli naše redovničke zajednice, sada to činimo po župama. Želimo upoznati vjernike, osobito mlade, te obitelji sa svetačkim likom i djelom SB J. Stadlera koji je zaista bio zaljubljen u Boga i otac sirotinje. Budući da ima puno župa na kojima kao pastoralne suradnice djeluju naše sestre, najprije smo htjele poći na te župe.

U ovoj Godini obitelji i mi nastojimo sudjelovati, na ovaj način, kako bismo što bolje duhovno pripravili naše obitelji za susret sa Svetim Ocem u Zagrebu.

Predočili smo im Stadlera kojemu je Bog najprije darovao *dobru kršćansku obitelj*, punu života, međusobne sloge i ljubavi, a onda mu smrću roditelja, brata i sestre, te bolnim rastankom s preostalim članovima, oduzeo sve i ostavio ga sama u posve novoj, tuđoj obitelji.

Nakon toga velikog križa darovao mu je zamjensku obitelj - *Crkvu*, koju je svom dušom ljubio, mogli bismo reći to je bila njegova „*ljubljeni obitelj*“, a unutar nje *siromahe* za koje se svim silama trudio da im olakša život i podari više pažnje i ljubavi, tako da su ga oni sami nazvali ne bilo kakvim nego najizvrsnijim članom svoje obitelji: *sirotinjskim ocem i majkom*...

Kroz njegov život očitovala se istinitost Isusovih riječi: „*Tražite i naći ćete, kucajte i otvorit će vam se*...“ U svome traganju i kucanju na vrata Srca Isusova da mu pomogne ostvariti materinsku ljubav prema bližnjemu, dragi Bog mu daruje novu mladu obitelj: Družbu sestara Služavki Maloga Isusa. Za to on Malom Isusu zahvaljuje i jednom zgodom piše kako ovu Družbu kao janješce prinosi na dar Malom Isusu u Betlehemu. Njegove sestre već 120 godina nazivaju ga ocem Utemeljiteljem, dakle prvim

članom svoje velike obitelji koja po njegovu primjeru već dugi niz godina svojom ljubavlju služi Bogu i sirotinji.

Nakon stoljetnog postojanja širi se Stadlerova obitelj i karizmu služenja pod geslom: *Imaj prema Bogu srce djetinje, prema bližnjem srce materinje, a prema sebi srce sudačko*, prihvaćaju i radosno vrše Prijatelji Maloga Isusa po cijeloj Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, a i dalje po svijetu, pogotovo tamo gdje su sestre Sužavke Maloga Isusa bile ili su još uvijek nazočne.

Svaki ovaj susret bio je zapravo duhovna obnova, prožet molitvom, razmatranjem evanđeoskih tekstova iz Isusova djetinjstva, a osobito iz života Nazaretske obitelji. Prisutni su pokušali usporediti svoju obitelj s Isusovom i zamoliti Svetu obitelj da im pomogne izgraditi obiteljske odnose kao što su bili u Nazaretu. Isus neprestano kuca na vrata srdaca naših hrvatskih obitelji. Bit će to i kroz ovu godinu posvećenu obitelji, i po susretu i riječima pape Benedikta XVI. Vrijeme je da kažemo Isusu: *Da! Uđi i ostani u našoj kući, nastani se zauvijek i postani ne samo gost nego član naše obitelji, ne samo prijatelj nego otac i brat*.

U ovim susretima želimo pokazati kako Sv. Pismo, osobito Novi zavjet, treba imati važno mjesto u našim obiteljima. Uz euharistijskoga Isusa, trebala bi biti i Božja Riječ naša svagdanja hrana kao što je to bila SB Josipu Stadleru.

Ovakvi su susreti pokazali Stadlera kao onoga koji je za zemaljskoga života bio zaljubljen u Božju, Nazaretsku obitelj, a sada je u društvu Svete nebeske obitelji. On koji je bio pun suosjećanja sa svima koji pate zbog siromaštva, čuo je riječi: *Bio sam gladan...gol... bez krova, a ti si me nahranio, odjenuo, dao mi sklonište...Tvoje mjesto je među blaženicima*.

Do sada su ovakvi susreti bili u Livnu (30.10.2010.), te na bdijenju uoči Nove godine 31.12.2010. gdje se molilo i razmišljalo na temelju Stadlerovih tekstova o pobožnosti Malom

Isusu. Svakog 8. i 25. u mjesecu u programu cjelodnevnog klanjanja pred Presvetim budu i razmišljanja o Stadlerovoj ljubavi prema božanskoj obitelji Presvetoga Trojstva, prema Nazaretskoj obitelji, prema svakoj ljudskoj, osobito siromašnoj obitelji i molitve za proglašenje blaženim. U kapelici Djeteta Isusa započeli smo i veliku deveticu za Božić što je prigoda da svi nazočni bolje upoznaju duhovni lik i ljubav prema betlehemskom Djetetu Isusu koju je imao SB Josip Stadler.

Duhovne obnove na temu: *Stadler, zaljubljenik u Boga i otac sirotinje*, s posebnim osvrtom na Godinu obitelji, bile su još: u Cisti Velikoj (27.11.2010 i 7.2.2011); u Solinu (4. i 11.12.2010.); u Košutama (6.12.2010. te 7.1. i 5.2.2011.); u Omišu (29.1.2011); u župi sv. Nikole u Metkoviću (20.2.2011.); u Šestanovcu (23.2.2011.); u župi sv. Spasa na Mejašima u Splitu (25. i 26.2 i 26.3.2011.); u Sutivanu na otoku Braču (26.3.2011.). U svim ovim susretima nazočne smo upoznali i s dolaskom sestara na njihove župe, na tijek povijesti i djelovanja sestara.

U mnogim našim zajednicama, gdje su starice ili bolesna djeca, koristili smo prigodu da posjetitelje upoznamo sa svetačkim likom našega Utemeljitelja. Najčešće su takvi posjeti prigodom velikih blagdana: Božića i Uskrsa, te Sv. Nikole. Dolaze mladi sa svojim vjeroučiteljima i razne humanitarne

udruge. Tako, na primjer, svake godine nakon svojih duhovnih vježbi vojni djelatnici raznih rodova Hrvatske vojske s voditeljima duhovnih vježbi posjećuju naše štitičnike u Solinu. Sestre im tom prigodom govore o svetačkom liku SB J. Stadlera i karizmi njegove redovničke zajednice. Mnogima je to bio prvi susret sa Stadlerom i Služavkama Maloga Isusa. Kako ovakvi susreti na njih djeluju, najbolje govore njihovi zapisi u knjizi dojmova.

Svaki smo susret završavali s molitvom za proglašenje blaženim SB J. Stadlera i dijeljenjem propagandnog materijala.

U razgovoru sa sudionicima ovih susreta mogli smo se osvjedočiti da mnogi koji su bolje upoznali lik našega Utemeljitelja po njegovu zagovoru dobivaju milosti. Vjerujemo da će na to i druge poticati.

Često smo ove duhovne susrete završavali zazivajući na sebe i na svoje obitelji riječi blagoslova iz Knjige brojeva 6,24-26: *Neka te blagoslovi Gospodin i neka te čuva! Neka te Gospodin licem svojim obasja, milostiv neka ti bude! Neka pogled svoj Gospodin svrati na te i mir ti donese!*

s. Vesna Mateljan

DUHOVNE VJEŽBE U STADLEROVU DUHU

Od 6. do 12. lipnja 2010. s. Vesna Mateljan imala je duhovne vježbe za sestre Splitske provincije. Duhovne vježbe su bile u Stadlerovu duhu djetinje ljubavi prema Bogu i materinje prema svakom čovjeku, osobito sirotinji koju mu je dobar Bog stavio na životni put.

SB Josip Stadler bio je Družbi otac i učitelj. On je to i danas svojim zagovorom. Zato su njegove pouke i njegov primjer sveta života neprestani poticaj sestrama.

S. Vesna se služila Stadlerovim pismima i poukama upućenim sestrama pojedinačno, te u raznim prigodama kao što su: polaganje redovničkih zavjeta ili slavlja jubileja, te njegova pisma kod otvaranja pojedinih kuća.

Njegove poslanice upućene svećenstvu i puku Vrhbosanske nadbiskupije, pogotovo one koje žele raspiriti ljubav prema Presvetom Srcu Isusovu i ljubav prema Crkvi u doba kad je bezboštvo kucalo na sva vrata i danas nam imaju što reći.

Kroz ove duhovne vježbe s. Vesna je nastojala svojim sestrama kao poticaj prikazati Stadlerovu djetinju ljubav prema Malom Isusu koji, kako on kaže, *želi da ga ljubimo, a ne da ga se bojimo...* Sestre danas, kao i u Stadlerovo vrijeme, njegujući djecu i starce služe materinjom ljubavlju Isusu. Stadler im je često stavljao na srce želju da u svakoj osobi gledaju malo Dijete Isusa kojemu trebaju naše ruke da bismo ga podigli, zagrlili i pomilovali, da bismo ga svojom dobrotom dodirnuli, da bismo mu pokazali nesebičnu ljubav i pažnju.

U svome redovničkom poslanju, poput prvih Služavki Maloga Isusa, trebamo imati pred očima karizmu koju nam je Bog preko Utemeljitelja namijenio, a to je služenje.

Kroz ove duhovne vježbe posebno se razmišljalo o služenju. Ako se iznevjerimo služenju, nismo dostojne zvati se Služavke, nismo kao takve potrebne Crkvi ni narodu i naše mjesto u Crkvi ispunit će netko drugi tko će biti spreman

na služenje u duhu malenosti i poniznosti. Na temelju toga preispitivale smo svoje savjesti, sadašnji trenutak svoje redovničke obitelji. Nije teško zaključiti da je svakodnevno služenje danas i te kako moguće i potrebno, počevši od lijepe riječi i osmjeha do žrtvovanja vlastitog vremena i fizičkih snaga.

Posebna Stadlerova ljubav odnosila se na molitvu, taj, kako on kaže, *najvažniji posao svake Služavke Maloga Isusa*. U tom poslu susrećemo Gospodina, potpuno se predajemo vršenju Njegove volje i u poniznosti prihvaćamo Njegova nadahnuća i poticaje zahvalne za sve. Euharistija koja nam svakodnevno daje snagu i ispunja ljubavlju u djelima služenja, jača nas na životnom putu u raznim kušnjama i trpljenjima. Naši zavje-

ti su, kako Stadler kaže, kao zvijezda vodilja koja je mudrace dovela do Maloga Isusa u Betlehem, a Služavke će do vječne radosti u Kraljevstvu nebeskom s Malim Isusom.

Marija, čiji se robom, po uzoru na sv. Grignona Monforta, smatrao Stadler, jer se sav predao njoj, najbolja je Majka, a ujedno i najponiznija Služavka Maloga Isusa. Tko bi nam osim nje mogao biti bolji uzor u svakodnevnom služenju Djetetu Isusu.

Naš zaštitnik sv. Josip, kojega je Stadler stavio Družbi za zagovornika, bit će najbolji učitelj u prihvaćanju Božje volje i služenju bez računice, te pouzdanju u Božju providnost koja nam oduzima svaku tjeskobnu brigu za zemaljske stvari jer *mi smo siromašni, a Bog je bogat*, rekao je Stadler.

U ovim duhovnim vježbama bio je poseban osvrt na Rafaelovo služenje Tobiji. Bog nas prati u našem služenju. Ne ostavlja nas same na životnom putu i daje nam okusiti slatke plodove nesebičnog služenja.

Primjeri svetosti života kroz ljubav prema Malom Isusu u poniznom služenju malenima i starcima očiti su u povijesti naše Družbe. To su

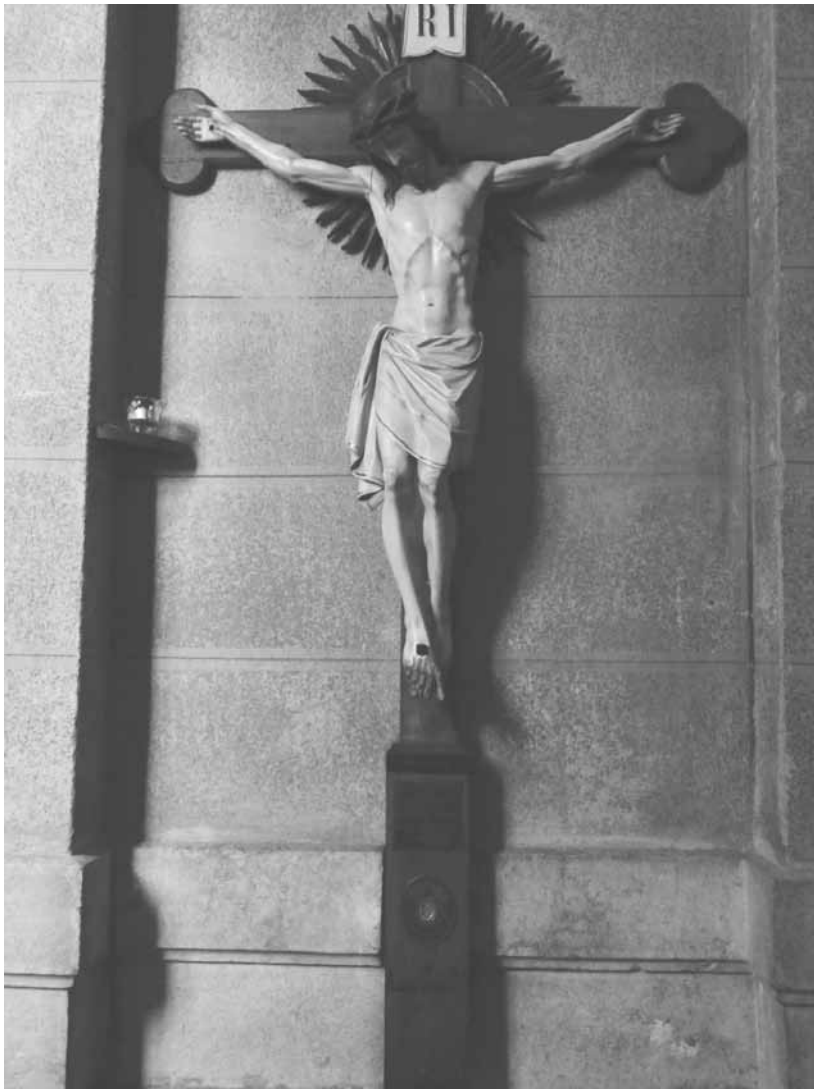
sestre mogle vidjeti slušajući zgodne opisane u nekrolozima pojedinih pokojnih sestara. Nije potrebno tražiti primjere svetosti u dalekoj prošlosti ni u prvim mučeničkim stoljećima ni u nekim drugim redovničkim zajednicama. Imamo ih u svojoj redovničkoj obitelji, u našoj relativno kratkoj povijesti, na ovim našim prostorima.

Kroz ove duhovne vježbe stavljen je posebno naglasak na Božju riječ kojom se Stadler svakodnevno hranio, na razmatranje kroz molitvu časoslova, posebno psalama. Imali smo vremena i zato smo željeli da ovo darovano vrijeme bude zaista molitveno, u sabranosti i duhu zahvalnosti za svetački život i djelovanje našega Utemeljitelja.

Obnovili smo žar služenja i predali Stadlerovu zagovoru našu redovničku obitelj. Žar-

ko smo molili za njegovo proglašenje blaženim i tražili od Maloga Isusa potrebno čudo po njegovu zagovoru.

Naša provincija organizira još dvoje duhovne vježbe u Stadlerovu duhu koje će biti u tjednu nakon Uskrsa u Dubrovniku te krajem srpnja u Livnu.

Križ s relikvijom Jeruzalemskog križa koji je Stadler postavio u bogoslovijskoj crkvi sv. Ćirila i Metoda u Sarajevu

HRVAT CIJELIM SVOJIM BIĆEM

Polovicom kolovoza 2010. u Kući Djeteta Isusa u Livnu, postulanti, novaci i bogoslovi dominikanaca Hrvatske provincije, sa svojim učiteljem novaka o. Ivom Plenkovićem, imali su duhovne vježbe koje je vodio o. Ivica Tomljenović.

Na kraju duhovnih vježba 18. kolovoza, po želji njihova magistra, s. Vesna Mateljan imala je predavanje o liku i djelu SB Josipa Stadlera i upoznala ih s osnutkom i djelovanjem Družbe sestara Služavki Maloga Isusa.

Uz kratki prikaz Stadlerova djetinjstva i školovanja, s. Vesna usredotočila se u svome predavanju na Stadlerov kulturni rad. Upoznala ih je sa Stadlerom koji je u svojim mladim danima objavljivao svoje radove u listu za mladež *Smilje*. Kao mladi svećenik, želio je duhovno blago kroz pisanu riječ približiti običnome čovjeku. Učinio je to preko mjesečenika *Glasnik sv. Josipa*, gdje je kroz 9 godina u 105 brojeva donosio pouke o kršćanskome životu. Koliko je bio zaokupljen pozivom na djelotvornu kršćansku ljubav, svjedoče njegovi naslovi: *Prosjak, Bolesnik, Ljubav k iskrnjemu, Velika ljubav k siromahu, itd...* Velika je bila njegova zasluga u pokretanju *Glasnika Srca Isusova*. Žarko se zauzimao za širenje štovanja Srca Isusova među svećenstvom i pukom. Službeno glasilo Nadbiskupije *Vrhbosna* kroz šest godina nosi naziv *Srce Isusovo* i u njemu su objavljene mnoge njegove pastirske poslanice za svećenike i za narod koje su nosile naziv *Pod zastavom Srca Isusova* i slično.

Kroz ovo predavanje, mladi dominikanci upoznati su i s mnogim molitvenicima što ih je Stadler bilo za potrebe raznih bratovština ili za potrebe mladeži izdao. Posebno im je bila zanimljiva priča oko prijevoda s francuskog knjige *Pobožnost k Presvetom Srcu Isusa Krista, našega Gospodina*, koju je Stadlerovom zaslugom Zbor svete inkvizicije skinuo s indexa.

S. Vesna je upoznala mlade dominikance s velikim brojem pastirskih poslanica (86) upućenih svećenstvu i puku. U njima je Stadler donosio i

pozive na pomoć za vrijeme nekih elementarnih nepogoda u Bosni i Hrvatskoj.

Kao budući teolozi, dominikanci su saznali i za Stadlerov filozofsko-teološki rad: *Logiku, Opću metafiziku, Kosmologiju, Psihologiju, Naravno bogoslovlje, Fundamentalnu teologiju, Prijevode evanđelja i Djela apostolskih* te njegovo životno djelo *Pregled skolastičke filozofije* u 6 svezaka na hrvatskome jeziku, prvo djelo takve vrste kod nas.

Stadler je predstavljen i kao ekumenski djelatnik. Papa Leon XIII. imenovao ga je ekumenskim posrednikom između katolika i pravoslavaca. U tu svrhu osniva ekumensku reviju *Balkan*, kako bi, kaže on, pridonio bratskom sjedinjenju. Poslije 6 godina prestaje izlaziti.

U ovom predavanju je na poseban način prikazan Stadler kao rodoljub i branitelj hrvatstva. Ta on se osjećao Hrvatom cijelim svojim bićem. Širio je zdravu nacionalnu svijest kod stoljećima ugnjetavanog hrvatskog naroda u Bosni. I nakon turske vladavine, Austrija je zbog svojih interesa favorizirala stvaranje nove bošnjačke nacije, a to je prihvatio i dio franjevaca. Skupina franjevaca koji su bili jugoslavensko-unitaristički određeni, spas su vidjeli u sjedinjenju s Kraljevinom Srbijom. Ta se skupina okupljala oko *Glasnika jugoslavenskih franjevaca*.

Stadler je vrlo brzo uočio realno stanje hrvatstva u Bosni, pa se odmah po dolasku počeo zauzimati za prava svoga naroda. Zato nije bio po volji ni Austriji.

Stadlerovo je rodoljublje došlo do izražaja na poseban način kad je pokrenuo ideju o osnivanju Zavoda za odgoj svećenika uz crkvu sv. Jeronima u Rimu pod hrvatskim imenom. U tome su mu hrvatski biskupi dali potpunu podršku. Strossmayer mu u jednom pismu kaže: „Što god Vi potpisali budete, molim Vas da i u moje ime potpišete. Vi ste čovjek Duhom Svetim zadahnjen. Sve što Vi potpišete Duhom je Svetim posvećeno i na korist i na spas našega naroda upućeno. Dakle, što god Vi želite i odlučite, želim

i ja i odlučujem“. Stadler je nakon audijencije kod Pape pisao iz Rima Strossmayeru: „Ja sam, kako se čini, sve učinio, što god sam znao i mogao, da obranim ime hrvatskom našem zavodu: pro gente croatica.“ Ono za što se Stadler borio tek se 1971. ostvarilo.

U ovom je predavanju bilo riječi i o tome kako je Sv. Stolica imenovala Stadlera povjerenikom u pitanju glagoljice za Dalmaciju, Istru i Bosnu i Hercegovinu. Njegov suradnik u tome bio je don Frane Bulić za Dalmaciju, te dr. Volarić iz Krka za Istru. Prikupljene materijale nosili su u Rim papi Leonu XIII. koji je posvjedočio kako su različiti jezici u liturgiji *decoro della Chiesa Catholica*. Bulić svjedoči kako Stadler u revnosti za ovakve stvari nije znao za poteškoće, a bilo ih je puno.

Mladi su dominikanci bili upoznati o mnogim kulturnim pothvatima SB Josipa Stadlera za dobro hrvatskoga naroda u Bosni. Kad je njegova travnička gimnazija dala veliki broj domaćih Hrvata katolika, oni su željeli sa svojim

nadbiskupom surađivati oko prosvjetljenja svoga naroda. Njihovom su zaslugom u Bosni nastale brojne kulturne institucije: hrvatske čitaonice, hrvatska pjevačka društva, *Napredak* za podupiranje domaće mladeži željne odgoja i rada. Stadler je zapravo bio duša svih tih pothvata. Nedostajao je jedan politički dnevnik. Prvi je broj izašao 1906. i bilo je jasno da je Stadler dao svoj duh i program listu: jačati hrvatsku narodnu svijest u Bosni, širiti i braniti načela Katoličke crkve.

Kad je godine 1918. bio zabranjen *Hrvatski dnevnik*, počeo je izlaziti *Hrvatski branik*, ali i on je uskoro bio zabranjen.

Sva ova politička previranja, napadi na Katoličku crkvu i Hrvate u Bosni djelovali su i na zdravlje nadbiskupa Stadlera, te je iste godine na Bezgrešno, preselio u vječnu domovinu.

Ovo predavanje završeno je svjedočanstvom Strossmayera koji je Stadlera nazvao *čudotvorcem*, te blaženog Ivana Merza koji je rekao: „Umro je Stadler...Imao je mnogo protivnika...mora da je bio izvanredan čovjek kada su ga toliko progonili.“

Na kraju je s. Vesna završila riječima Ivana Pavla II. koji se molio na Stadlerovu grobu za svoga posjeta Sarajevu 12. travnja 1997. i izrekao: „Kako u ovoj katedrali ne spomenuti mons. Josipa Stadlera, prvog vrhbosanskog nadbiskupa... Neka živi spomen na toga velikog pastira, posve vjerna Apostolskoj Stolici i uvijek spremna služiti braći.“

Upoznati su, također, da je 2008. završen proces za proglašenje blaženim. Svi su dobili po jednu od knjiga koje govore o Stadleru i sličicu s molitvom za proglašenje blaženim koju su zajednički na kraju ovog predavanja izmolili.

Mnogo toga što su danas čuli bilo im je nepoznato. Većina njih je baš iz ovih krajeva koji su pripadali Stadlerovoj Vrhbosni. Zato vjerujemo da su i ponosni na svoga prvog nadbiskupa, da će ga kroz svoj filozofsko-teološki studij još više upoznati i nasljedovati njegovu ljubav prema Bogu i hrvatskome narodu u svom svećeničkom životu i radu.

s. Vesna Mateljan

HRVATSKI KATOLIČKI RADIO, 8.12.2010.

EMISIJA: ZNAKOVI VREMENA 17,30

TEMA: Sluga Božji Josip Stadler i 120 godina Družbe sestara Služavki Maloga Isusa

SUGOVORNICI: dr. Pavo Jurišić, s. Marina Piljić

UREDNICI: Tanja Popec

Emisija je nastala u Sarajevu, u kući sestara Služavki Malog Isusa na Bjelavama. Ondje se nalazi i Stadlerov Dječji dom „Egipat“. „Znakovi vremena“ o Sluzi Božjem nadbiskupu Josipu Stadleru i Družbi Služavki Maloga Isusa emitirana je na 92. obljetnicu Stadlerove smrti. Sugovornici: dr. Pavo Jurišić, postulator kauze Sluge Božjega nadbiskupa Josipa Stadlera i s. Marina Piljić, provincijalna glavarica Sarajevske provincije SMI.

Na početku, osnovni podaci o nadbiskupu Stadleru. Rođen je u Slavonskom Brodu 24. siječnja 1843. godine, a umro u Sarajevu 8. prosinca 1918. godine. Bio je vrhbosanski nadbiskup i utemeljitelj Družbe sestara Služavki Malog Isusa. Karizma Družbe: briga za siromašnu i napuštenu djecu, te za starije osobe i siromahe. Posebno se istaknuo radom na vjerskom, ali i na prosvjetnom, kulturnom i nacionalnom planu. Osnovao je sirotišta za djecu i starački dom, a katedralu u Sarajevu i Vrhbosansku nadbiskupiju posvetio je Srcu Isusovom. Pokopan je u sarajevskoj katedrali. Na njegovom je grobu molio papa Ivan Pavao II. prigodom prvog posjeta Sarajevu, 12. travnja 1997. godine. Postupak za Stadlerovu beatifikaciju pokrenut je 2002. godine.

HKR: Profesore Jurišiću, na početku emisije možete li nam reći je li nadbiskup Stadler želio utemeljiti Družbu Služavki Malog Isusa?

JURIŠIĆ: Moram priznati da njemu nije bila nakana osnovati jednu redovničku zajednicu. Prvotno mu je nakana bila zbrinuti ljude u potrebi. Ono na što je nailazio i u svojoj Nadbiskupiji, ali i po cijeloj BiH, bila je sirotinja. Ne mogu reći da je Bosna potpuno bila siromašna, ali bilo je zaista mnogo siromaha koje je trebalo zbrinuti. Moramo

imati na umu da je u Bosni obitelj nositeljica života, ali i nositeljica socijalne skrbi za iznemogle članove obitelji. To znači da su ratne udovice, a znamo da u Bosni ni jedno stoljeće nije bilo bez rata, koje su ostajale i bez sinova i muževa, prepuštene same sebi. Polja nije imao tko obrađivati pa su starice ostajale na ulici i živjele od milostinje koju bi im drugi dali.

HKR: Je li točna informacija da su čak majke koje nisu mogle prehranjivati djecu, davale djecu nadbiskupu Stadleru kako bi preživjela?

JURIŠIĆ: Da, one su dolazile i molile da ih primi. Ima i jedna priča o muslimanki, begovoj kćerki koja je došla promrzla, na blagdan Sv. Lucije, prije Božića, Stadleru na vrata, predstavila se i tražila da primi njezino dijete jer se nema gdje smjestiti, a dijete je bilo izvanbračno i ona je time osramotila obitelj. Prema ondašnjim pravilima, rečeno je ako prime dijete da će ga i krstiti. Ona je potpisala da to želi samo da dijete preživi. Kad je vidjela koliku su ljubav pružili djetetu, iz zahvalnosti je rekla nadbiskupu Stadleru da će se moliti dragom Alahu da oni prijeđu na islam. Nadbiskup ju je pitao što će učiniti nakon što je ostavila dijete i je li nekada putovala? Budući da je ona odgovorila da nije i da se sprema prema Mostaru, sestre su je primile na noćenje i sutradan ispratile na kolodvor i dale joj novac za put, da se snađe, jer se nije smjela vratiti kući. A dijete je bilo promrzlo i slijedeći dan je umrlo od velike groznice.

HKR: Nadbiskup Stadler znao je da u to vrijeme u drugim zemljama postoje određeni oblici pomoći za ovakve situacije, primjerice u Francuskoj. Kako sustavno organizirati brigu?

JURIŠIĆ: Nije on bio za to da osnuje red. Ovdje su već postojale redovnice koje su u Bosnu došle na njegov poziv. Primjerice, Kćeri Božje ljubavi preuzele su odgoj školske mladeži, Milosrdnice su još prije okupacije Austro-Ugarske otvarale svoje kuće. No, sve su se one bavile svojim poslom i nisu

mogle preuzeti karitativni dio crkvene službe. Tako se nadbiskup Stadler malo raspitivao drugdje što učiniti. U Turskoj je vidio jedan dom-sirotište koje su vodile sestre Službenice siromaha iz Francuske. Cijenio je njihov rad, vidio je da je dom uredan, a djeca lijepo odgojena. I želio ih je dovesti u svoju Nadbiskupiju. Stadler nije monopolizirao nikakav rad u Crkvi, već je želio vidjeti svoju Nadbiskupiju bogatu redovnicima i redovnicama, da svaka zajednica dobije svoje mjesto. Smatrao je, naime, da će Bosna biti pusta zemlja ako u njoj nema djelovanja Duha Svetoga u karizmama, ako u njoj Bog ne stanuje. Tako je naumio pozvati Službenice siromaha, no nisu se uspjele presaditi u Bosnu. Potom je razmišljao pozvati djevojke koje žele služiti Kristu i neće se udavati, da ih pouči o odgoju djece. Raspitao se što se može učiniti. Jedan kanonik iz Trsta, Flego, obavijestio ga je da ondje živi jedna gospođa Giovanna Sorma koja se bavi karitativnim radom. Nakon njezinoga dolaska, krenuo je rad prvih djevojaka. Iz rada je došla družba. Tražile su siromašne starce po gradu, hranile ih i brinule za njih. U početku su bile u civilnoj odjeći. No, kako su ih u njihovom radu u gradu susretali i mnogi mladići, te zbog njihove plemenitosti i dobrog odgoja mislili da su za udaju, sestre su same došle na ideju da je za njih dobro odjenuti redovničko odijelo. Nadbiskup je to prihvatio, blagoslovio i nazvao ih Služavkama Malog Isusa.

HKR: Za nadbiskupa Stadlera pojam služnja Bogu bio je vezan uz konkretno služenje čovjeku?

JURIŠIĆ: To je osnova njegova evanđelja, a tako je doživljavao i svoju službu. On koji je iskusio siromaštvo cijeloga života i bio upućen na druge ljude od svoje desete godine života pa sve do ređenja, znao je što znači siromaštvo, ali i što znači osjetiti ljubav Božju preko drugih koji ti pomažu da stasaš i da i ti možeš drugima činiti dobro.

HKR: Kad je nadbiskup Stadler svoje mlade redovnice slao nadbiskupu Baueru u Zagreb, rekao je sestrama da to ne nazivaju sirotištem. Zašto?

JURIŠIĆ: On je u siromašnima gledao ukućane Božje, braću i sestre. Svi smo mi Božji

ukućani, Bog nam je Otac i pred Bogom nema razlike. On svu djecu ljubi. A obitelj je mala Crkva i treba je resiti radosno služenje Bogu. Zato Stadler u siromasima nikada nije gledao siročad, već ljubljenu djecu. Kad čitamo o njegovim dolascima u *Betlehem, Egipat* i drugdje gdje su boravila djeca, vidimo da se on radovao njihovim uspjesima, školovanju, napretku. Smatrao je to kućama u kojima rastu djeca, da doista budu cjelovite osobe bez kompleksa o materijalnom stanju, da normalno razgovaraju o svojem životu. Zato sirotišta nikada nije nazivao tim imenom, već im je davao biblijska imena, ona koja su vezana uz Isusovo djetinjstvo (*Betlehem, Egipat*) ili je kuće stavlja pod zaštitu svetaca.

HKR: Sestro Marina, možete li nam reći kakvi su bili prvi dani Družbe Služavki Malog Isusa?

S. MARINA: Prva želja nadbiskupa Stadlera bila je pomoći ubogim ženama i zapuštenoj djeci kojih je bilo jako puno. No, kasnije kada je sve organizirao, kupio kuću u Sarajevu u ulici Mjedenica i doveo prve djevojke iz Slovenije, započela je povijest ljubavi za Isusove najdraže miljenike. Na jednom mjestu stoji zapisano da je začetak kongregacije blagdan Sv. Ane. Naime, kada je razmišljao da bi osnovao jednu ubožnicu, kupio nešto za siromašne i nemoćne, dvojica svećenika Vrhbosanske nadbiskupije molila su devetnicu sv. Ani kako bi mogli nešto započeti. I posljednjeg dana devetnice stigao je brzovoz iz Brna da im se odobravaju financijska sredstva. I s tim su počeli graditi prvu ubožnicu u Mjedenici. Utemeljitelj je cijelu Družbu stavio pod zaštitu sv. Rafaela, da bdije nad sestrama, Družbom i svima onima za koje one skrbe. Družba SMI od 1969. godine djeluje u tri provincije: Zagrebačka, Splitska i Sarajevska. Sestre rade u jednomu sirotištu, pet staračkih domova u inozemstvu, deset staračkih domova u svojim samostanima, u dvije državne ustanove i tri samostana s djecom s posebnim potrebama, u devet vrtića, 38 župa i 26 škola. Družbi trenutno pripada 371 zavjetovana sestra, tri novakinje i deset kandidatica, a prisutne su, osim u Hrvatskoj i BiH, i u Njemačkoj, Belgiji i Italiji.

HKR: Prvi vrhbosanski nadbiskup Josip

Stadler u Sarajevo je stigao krajem XIX. stoljeća. Kako nam kazuje dr. Agneza Szabo, Bosna i Hercegovina tada je bila obilježena političkim, ali i socijalnim problemima, osobito nakon četiri stoljeća turske vladavine. Tada su Hrvatska i BiH bile u sastavu Austro-Ugarske. A situacija u društvu bila je prilično teška. Značajna pitanja toga vremena bila su: cjelovitost hrvatskih zemalja i političke uprave, pitanja ljudskih prava i sloboda, jačanje liberalnih ideologija i agresivna liberalnoga kapitalizma, s naglom pojavom opće sekularizacije društva koju istovremeno prate i sve teži i višestruki socijalni problemi, koji osobito pogađaju siromašnije slojeve: sve veća nezaposlenost, radnici, a osobito žene sve manje su plaćene, česti štrajkovi, sve slabija obrazovanost i pismenost širokih slojeva, rastave brakova, sve manji broj djece, ali i uspon socijalnih poroka. No za izlazak iz materijalnoga i duhovnoga siromaštva nadbiskup Stadler osmislio je karitativne i pastoralno-prosvjetiteljske projekte. Uz Družbu Služavki Maloga Isusa spomenimo i osnivanje narodnih čitaonica, kulturnih i pjevačkih društava, među kojima je i HKD „Napredak“, studij teologije i drugo.

JURIŠIĆ: Kažemo da je Stadler stigao u Nadbiskupiju koja je tada postojala samo na papiru. On zaista u to vrijeme nije imao ništa. Ali imao je vjerni puk, braću franjevce koji su kroz stoljeća ovdje bili pastoralni djelatnici, krvavo se znojili i sačuvali katolički puk da bi se ovdje mogla graditi nadbiskupija, jer Crkva je ovdje zaista bila živa. Moram reći da se Stadleru čini nepravda kad se kaže da je on imao nešto protiv franjevaca. On ih je volio i njegova prvotna želja bila je da bude redovnik, franjevac. No, kako su ga isusovci odgajali, kasnije je želio biti isusovac. Ali zbog tadašnjih unutarcrkvenih dogovora da nijedan biskupijski kandidat ne smije prijeći isusovcima radi službe na koju ga je Crkva poslala, general Družbe Isusove ga nije primio. Trebao se vratiti svojoj Crkvi. I kasnije, kao nadbiskup, u svojim pismima razmišlja kako je prvotno bila misao da bude redovnik. Ali nije uspio postati isusovac, no dok nadbiskupija stane na svoje noge,

razmišljao je kako će otići u lazarisite i brinuti se za svoju dušu. On je došao kao siromah, nije u Bosnu donio nikakvih novaca, već je morao prositi na sve strane. Mnogi su u njemu prepoznali velikana koji je imao ideja te su mu pomagali. Mnogi kažu da je Austro-Ugarska pomagala, no više novaca davali su katolici, kako domaći, tako i oni iz inozemstva. Spominje se jedan grof iz Austrije, veliki dobrotvor Crkve u BiH, pogovoto sjemeništa u Travniku i bogoslovije u Sarajevu. I isusovci koji su ovdje dolazili, također su Stadleru bili od pomoći jer su imali veza i poznanstava s Austrijom, Tirolom, Italijom, Slovačkom, Moravskom, Češkom...

HKR: Iako istaknut crkveni pastir, prvi vrhbosanski nadbiskup Josip Stadler živio je vrlo skromno i siromašno. A osjetljivost za siromašne i bližnje u potrebi za Stadlera je rođena u vlastitoj nevolji. Naime, još kao dijete osjetio je što znači biti siromah i beskućnik. U jedanaestoj je godini života izgubio roditelje, brata i sestru. Proživio je pravu obiteljsku tragediju kada su mu braća razdijeljena među građane dobra srca, uglavnom brodske obrtnike. On se tada sklonio u župnoj crkvi i nakon razdvajanja braće našao se pred zatvorenim vratima roditeljske kuće. Udomila ga je obitelj Oršić, a kasnije ga je gospodin Wegheimer želio uputiti u neki zanat. No zbog njegovih iznimnih sposobnosti odlučili su poslati ga na daljnje školovanje i smjestili su ga u požeško sirotište kako bi u Požegi pohađao gimnaziju.

Osjetljivost za dostojanstvo siromaha Stadler je zasigurno stekao na vlastitomu primjeru. Zato je i govorio: „Nevolja uči ljude što nikada ne bi znali. Tko nikada nije trpio, i ne zna ništa. Ne pozna ljude, a ne poznaje ni sama sebe.“

JURIŠIĆ: U vrijeme kad je živio nadbiskup Stadler bile su jake pučke pobožnosti. To je vrijeme romantizma, razvijene su marijanske pobožnosti, ali i druge koje su u Europi oživljavale katolički osjećaj. I on je bio zahvaćen tom duhovnošću. No, njega je okupirala ona misao koju sestre danas nose na svojim medaljama: „Ovako se htjede roditi onaj koji hoće da ga ljube, a ne da ga se boje.“ Isus ne kažnjava, već želi biti ljubljen. Djeteta se ne trebamo bojati, a Bog dolazi kao dijete. Zato Stadler uvijek ima u načelu promatrati siromaha kao služenje Isusu. On se poistovijetio s najsiromašnijima time što se rodio u štali. A djetetu Isusu samo treba znati pristupiti, a ne ga se bojati. Boje ga se oni koji ne znaju pomoći djetetu, razgovarati s djetetom ili ga usmjeriti na pravi put. A to su dobro znali činiti Don Bosco, nadbiskup Stadler, sv. Filip Neri, koji su se prema djeci odnosili kao prema malim partnerima, prigrlili ih u njihovom nestašluku, jer su i sami primali nešto od te djece. Dogodilo se uzajamno obogaćivanje, milost i mir kao rezultat kad pomažemo drugima.

HRK: S. Marina, Družba može potvrditi da je utemeljitelj Služavki Malog Isusa imao posebnu ljubav prema Malom Isusu?

S. MARINA: Sve je sadržano i u našem imenu – Služavka Malog Isusa. Kome mi služimo? Utemeljitelj, kad je za razne prigode vrhovnim glavaricama upućivao poslanice, uvijek je govorio neka se sestre koje rade s malom djecom, uvijek spomenu Malog Isusa i imaju na umu kada služe djeci, bolesnima i nemoćnima, da tada služe Malom Isusu. Mali Isus bio je nadahnuće i poticaj našoj karizmi. Djetetu se treba prignuti, pružiti mu ljubav, ono treba našu pomoć. A isto tako i stariji i nemoćni su poput djece, dođu u životnu fazu kada trebaju pomoć drugoga. Tu je veza djece i starijih osoba, a mi im možemo služiti kao i Malom Isusu. Naša duhovnost, također, je prožeta tajnom utjelovljenja. I svakoga dana mi molimo kronicu Malom Isusu. To je nadahnuće za sva naša djela i pastoralni rad i karizmu.

HRK: U spisima nadbiskupa Stadlera naći ćemo i odgovor na pitanje: ZAŠTO SE ISUS RODIO KAO DIJETE? „Pristupite k malenom Isusu dok je malen, dok se čini kao da je zaboravio na svoje veličanstvo. Upravo zato htio se tako maljušan roditi jer je htio da ga ljubimo, a ne da ga se bojimo.“ Riječi su to nadbiskupa Stadlera iz 1915. godine kojima tumači zašto se Isus rodio kao dijete? Da nas upravo nježnošću i iskrenošću djeteta privuče k sebi: „Sakrio je svoju moć u djetinju nemoć... i one nemoćne ručice dao si je svezati od majke svoje u pelenicama samo da se ne bojiš k njemu pristupiti.“

HRK: Kako je nastao Stadlerov Dječji dom Egipat u Sarajevu, s. Marina?

S. MARINA: Na žalost, u BiH dogodio se rat koji je ponovo donio brojne poteškoće na svim razinama, i duši i tijelu. I ljudima je potrebna pomoć. Međutim, u svemu tome i za nas se dogodio jedan izazov. Ova ustanova *Egipat* je nakon Drugog svjetskog rata sestrama bila oduzeta, a one protjerane iz BiH. Tek 1969. godine mogle su se vratiti u zemlju. Kuća *Egipat* vraćena nam je 15. siječnja 1996. godine. Taj smo dan doživjele kao jedno novo rađanje. Ne mogu se opisati emocije i ljubav koja nas je vodila. Ranije, prolazeći kroz Sarajevo i pokraj ove kuće mogle smo samo sanjati da će nam se jednog dana vratiti. Ali kad je to postala stvarnost, bilo je upravo na dan kad se upravo spominjemo dolaska nadbiskupa Stadlera u Sarajevo. Naime, on je došao 15. siječnja 1882. godine u ovaj grad za nadbiskupa. Kad smo dobili kuću ponovo na korištenje, bila je gotovo 90% uništena. Mnogi su mislili da se ništa neće moći učiniti. No, dobrotom ljudi iz Njemačke, Italije, Belgije i drugih, uspjele smo je obnoviti kroz tri godine, te smo 1999. započele ponovo onu karizmu koja je nasilno bila prekinuta nakon Drugog svjetskog rata 1949. godine.

HRK: No, Družba ima i neke specijalizirane ustanove na području BiH. Primjerice, Rehabilitacijski centar Sv. Obitelj u Mostaru, ustanova koja radi u sklopu Caritasa Mostarske biskupije?

S. MARINA: Predivna je to ustanova u kojoj ne možete ostati ravnodušni. Oni su mi posebno

na srcu. Živjeti, raditi i služiti u ovoj ustanovi za nas je puno veći primitak nego što dajemo. Ovdje su smješteni bolesnici s teškim poremećajima u razvoju, ali postoji i dnevni boravak za djecu s teškoćama u razvoju. Centar je divno organiziran. Djelatnici imaju svu stručnu pomoć, a naše sestre trude se i daju doprinos na duhovnoj razini. Ravnateljica Centra organizira i koordinira sav rad s centrom Caritasa i 24 sata dnevno organiziraju pomoć najpotrebnijima. Ozračje u kojem svi rade je prekrasno. Kad dođete u posjet i vidite te ljude, osvoji vas njihovo prihvaćanje križa i njihov osmijeh koji nikako ne možete zaboraviti.

HKR: U Vitezu, također, imate jedan poseban dom?

S. MARINA: Hvala dragom Bogu što smo uz pomoć mnogih dobrih ljudi uspjele vratiti dio zemljišta koji nam je bio oduzet, također, 1949. godine u Vitezu. Ovdje smo uspjele sagraditi jedan starački dom. Smješteno je šezdesetak starih i nemoćnih ljudi, a osim sestara, ovdje rade i laici. Skrb za stare, također, je značajna u našem društvu. Iako oni imaju svoju djecu i druge bliske rođake, ipak za mnoge ne mogu skrbiti 24 sata jer su zaposleni i imaju svoje obitelji. Tako sestre ovdje rade i djeluju. Vjerujem da će ovaj dom zaživjeti i biti naš odgovor na potrebe sredine u kojoj živimo i djelujemo.

HKR: Služavke Malog Isusa prisutne su i u školama i župama?

S. MARINA: Da, naše su sestre prisutne u župama i školama. Pokušavamo od djece, mladih i starijih osoba učiniti i pružiti što je u našim mogućnostima. U tome nam uvelike pomažu i Prijatelji Malog Isusa, društvo koje je naša Vrhovna uprava utemeljila 1995. godine. Iz godine u godinu raste osjećaj za ljude u potrebi. Prijatelji su uistinu naša produžena ruka kada je potrebno otići u posjet bolesnicima, djeci pomoći u učenju ili što drugo.

HKR: Značajni su i susreti Prijatelja Malog Isusa?

S. MARINA: U svakoj župi u kojoj djeluju naše sestre postali su prepoznatljivi po svome

djelovanju. Nastojimo ih zbližiti jedne s drugima kako bi izmijenili svoja iskustva, više se uključiti u rad svojih župnih zajednica. To okrunimo i godišnjim susretom. Na tim susretima prisutni su i djeca i mladi i stariji. Svi se raduju jedni s drugima. Nadamo se da je to jedno malo svjetlo koje naše sestre daju našim župnim zajednicama.

HKR: Prijatelji Malog Isusa zajedno sa sestrama tijekom godine uključeni su u razne humanitarne akcije. Možete li nas upoznati s tim?

S. MARINA: Svake godine u došašću organiziramo humanitarnu akciju za misijske zemlje. Želimo to vrijeme živjeti intenzivno ne samo na duhovnoj razini. Želimo biti blizu ljudima u potrebi i misliti i na one koji su daleko od nas, jer su i oni naša braća i sestre, osobito djeca, siromašna i nemoćna. Zato organiziramo misijske izložbe u „Projektu srca.“ Radili smo za siromašnu djecu u Madagarskaru, Napolisu, Beninu, Kongu, Ruandi, Tanzaniji... Misijske izložbe događaju se u našoj Kući Navještenja u Gromiljaku. Tu je i godišnji koncert u Sarajevu za djecu u *Egipatu*, za bolesnu i siromašnu djecu u našim župnim zajednicama gdje djeluju sestre, i ako je potrebna pomoć nekom djetetu za liječenje, također pokrenemo akcije. Činimo to i na godišnjim susretima Prijatelja Malog Isusa. Spomenula bih ovdje i jednog dječaka iz Crne Gore, Jovana Popovića, za kojega smo organizirali jednu akciju na 3. susretu PMI. On je sudjelovao na nekoliko naših susreta. Jovan je bolovao od neizlječive kožne bolesti i umro je 2009. godine. No, uz svoju hrabru majku Svjetlanu, postao je čudo od djeteta. Svima nama bio je veliki dar, bio je poseban dječak koji je postavljao vrlo neobična i ozbiljna pitanja da bismo zastali i dobro promislili kako mu odgovoriti. Najviše ga je zanimalo Bog i kako doći do Njega. Sestre je znao pitati kakav je njihov odnos s Bogom, što je za dječaka od deset godina vrlo ozbiljno pitanje. Bogu smo zahvalne što smo ga poznavale.

HKR: Je li vaša pomoć usmjerena samo katolicima ili i drugima?

S. MARINA: Kada sam se netko obrati za pomoć, mi pred sobom imamo čovjeka. Ne pitamo ni za vjeru ni za nacionalnost. Mislim da je

Bog radi svakog čovjeka došao na zemlju, sve nas želi privući k sebi i spasiti. A ako je netko u potrebi, moramo mu pomoći u egzistencijalnom smislu.

HKR: Vraćamo se utemeljitelju Družbe Služavki Malog Isusa, nadbiskupu Stadleru. Prof. Jurišiću, možete li nam reći kako je ovaj Sluga Božji umro?

JURIŠIĆ: Opisan je njegov odlazak s ovoga svijeta. Kažu da je na blagdan Sv. Nikole još uspio čestitati imendan po gradu onima koji slave, ali već sljedećega dana bio je nemoćan toliko da je ostao ležati. Pozvali su mu dr. Bilića koji je brinuo za njegovo tjelesno zdravlje. No, i u bolesti brinuo je za svoje goste, te je upitao sestre jesu li liječniku pripremile sobu, naložile vatru. Kad je kraj bio blizu, oni koji su to promatrali, upamtili su njegove posljednje riječi: „Majko moja“ – upravljene vlastitoj majci – i „Gospo moja, Isuse moj“. Bile su to osobe koje su bile njegov život: zemaljska majka koja mu je podarila život, nebeska kojoj se cijeli život molio, i Isus čije srce je ljubilo svijet i kojega je upravo on u toj pobožnosti promicao. P. Puntigam, prvi životopisac koji je 1919. godine napisao kratko izvješće o njegovoj smrti, prvu brošuricu nazvao je blaženim preminućem.

HKR: Prof. Jurišiću, Vi ste za nadbiskupa Stadlera čuli u Zagrebu, a kasnije se njime bavili u svojoj doktorskoj radnji u Münchenu, imali duhovne vježbe sestrama Služavkama Malog Isusa o Stadleru. Možemo li zaključiti da se tijekom 10 godina stvorilo jedno divno duhovno prijateljstvo između Sluge Božjega Josipa Stadlera i Vas, njegovog postulatora?

JURIŠIĆ: Svi mi imamo svoju zadaću na zemlji. Svetac ima zvanje sveca, kao što liječnik liječi, pekar peče kruh, itd. Proučavajući njegovu građu, ne može se dogoditi da to ne ostavi trag! Promatrajući nekoga sveca ima nešto što osvaja, ne u smislu da zarobi, već propitkuje u savjesti i duhovnom životu. Svi mi imamo svoje trenutke u kojima bismo se trebali popraviti. Stadler me naučio da mnoge stvari prihvaćam s vjerom, pogotovo kad se radi o unutarcrkvenim odnosima. Pred Božić 2000. godine imenovan sam postulatorom. No, prethodno sam, od 1995., napravio neke

predradnje kako bismo mogli reći da ima temelja za pokretanje postupka kako bi se i odgovorilo na zamolbe sestara koje su molile da se postupak pokrene. Godine 2002. smo otvorili, a 2008. završili dijecezanski postupak. Dokumenti su preneseni u Rim i pregledani. Nakon konzistorija u Kongregaciji, odlučeno je da kauza može ići dalje. Moramo reći da vrijeme i okolnosti nisu bile naklonjene nadbiskupu Stadleru. Bilo je naklonjenije Petru Barbariću jer je on već kao dječak koji je umro u Travniku imao određeni kult. Bila je to i katolička sredina u kojoj su pohodi grobova zaživjeli. Ovdje u Sarajevu na Stadlerov grob, međutim, dolazile su uglavnom redovnice i molile se, ali kult nije zaživio u narodu. Meni je bila nakana, kad je krenuo postupak, ipak hrvatsku javnost upoznati s tim velikanom i ispraviti nepravdu prema njemu jer je pao u zaborav širih slojeva. Također mi je bilo žao što je njegovo ime bilo spominjano u negativnom kontekstu. Je li to pod utjecajem ondašnje politike koja je bila projugoslavenska, prosrpska, za vrijeme stare Jugoslavije? Oni su o Stadleru, iako je on kao pravaš bio protiv stvaranja jedinstvene države, ipak govorili u negativnim konotacijama, primjerice u kontekstu prozelitizma. Bila je tada u pitanju i politička igra, no Stadler je želio da se poštuje ljudska sloboda i savjest.

HKR: Kakav je nadbiskup Stadler bio po naravi? Možemo li što otkriti iz njegovoga gesla: „Imaj prema Bogu srce djetinje, prema bližnjemu srce majčinsko, a prema sebi srce sudačko“?

JURIŠIĆ: Kad se radi o bližnjemu, osobito o svećenicima, on je znao koji put podignuti glas ako se radi o greškama. No, odmah je uvidio da je pretjerao. Bio je temperamentan, ali se znao i stišati i reći: „Poznajem sebe, pa zato razumijem i tebe.“ U tome se vidi njegova poniznost koju je znao očitovati u kontaktima s drugima. Njemu je stalo do načela Evanđelja i Crkve, te je morao vršiti ono što mu je bilo poslanje kao nadbiskupu.

Tanja Popec

SLUGA BOŽJI JOSIP STADLER U MEDIJIMA

U tijeku prošle kalendarske godine dr. znanosti Agneza Szabo objavila je više radova koji se odnose na Slugu Božjega Josipa Stadlera, ali i 120. obljetnicu utemeljenja Družbe sestara Služavki Maloga Isusa. Među objavljenim radovima ističemo:

Agneza Szabo. Prvi vrhbosanski nadbiskup Josip Stadler – utemeljitelj Družbe sestara Služavki Maloga Isusa (1890.-2010.), objavljeno u Glasniku sv. Josipa, god. XXV. (98) br. 3, Karlovac 2010., str. 8-9.

Agneza Szabo održala je 14. listopada 2010. godine u Rijeci na Međunarodnom znanstvenom skupu "400. godina kapucina u Hrvatskoj 1610.-2010" izlaganje (referat) na temu: "O suradnji i prijateljstvu prvog vrhbosanskog nadbiskupa Josipa Stadlera i kapucina na Rijeci krajem 19. i na početku 20. stoljeća".

Referat dr. Agneze Szabo objavljen je i u knjizi sažetaka pod naslovom Međunarodni znanstveni skup "400. godina kapucina u Hrvatskoj 1610.-2010", Rijeka 2010., str. 6-7. ISBN 978-953 6035-36-6

Dr. Agneza Szabo objavila je u Zborniku za povijest Zagrebačke nadbiskupije "Tkalčić" Zagreb 2010., br. 14, na str. 537-542, priopćenje na temu: Deseti broj Glasnika *Stadler*. Glasnik Postulature Sluge Božjega Josipa Stadlera, Sarajevo 1/2000.-10./2009. Opisala je genezu Glasnika *Stadler* počevši od broja 1. iz godine 2000. pa do broja 10. koji je objavljen 2009. godine i svečano promoviran u povodu iste desete obljetnice.

U povodu Trodnevne pripreve i proslave godišnjice Radio-Marije

Na Radio-Mariji održana je trodnevna proslava obljetnice Radija na temu koja je bila posvećena danima hrvatskih svetaca i blaženika i to od 18. do 20. veljače u 21.00 sat.

Drugog dana trodnevnice, u četvrtak 18. veljače 2010. godine, u 21.00 sat, dr. Agneza Szabo u 20-minutnom izlaganju predstavila je život i djelo Sluge Božjega dr. Josipa Stadlera, a svoje zadovoljstvo izlaganjem slušatelji su potvrdili svojim pitanjima, odnosno zadovoljstvom da se govori o Stadleru kojega i oni visoko cijene i kojemu se rado i mole.

Dana 19. listopada 2010. godine od 21.00 do 22.00 sata dr. Agneza Szabo održala je na Radio-Mariji prigodnu emisiju u povodu 120. obljetnice utemeljenja Družbe sestara Služavki Maloga Isusa na temu: „Josip Stadler i kapucini na Rijeci“, koja je reprizirana i u nedjelju 24. listopada 2010. na istome radiju od 17.00 sati do 18.00 sati.

Dr. sc. Agneza Szabo, Zagreb

POVIJESNE OKOLNOSTI U DOBA OSNIVANJA DRUŽBE SESTARA SLUŽAVKI MALOGA ISUSA (1890.-1912.)

(Predavanje održano 24. listopada 2010. godine u Zagrebu, u dvorani *Vijenac* Nadbiskupskog pastoralnog centra, na svečanoj akademiji u povodu 120. obljetnice osnivanja Družbe sestara Služavki Maloga Isusa.)

Kraj 19. i početak 20. stoljeća jest i vrijeme kada je prvi vrhbosanski nadbiskup, danas i Sluga Božji Josip Stadler, radio na osnivanju Družbe sestara Služavki Maloga Isusa. Bilo je to i vrijeme opterećeno teškim problemima političke i socijalne naravi, izazovima širokog spektra, na koje je uvijek valjalo ispravno odgovarati. Ne bezbožnim političkim nadmudrivanjima, već solidnim kršćanskim življenjem koje se osobito potvrđuje u kršćanskom služenju u našoj svakidašnjici. Jedan od glavnih Stadlerovih odgovora na tome izazovnome planu jest i osnivanje Družbe sestara Služavki Maloga Isusa 24. listopada 1890. u Sarajevu prije 120. godina. Bila je to prva redovnička zajednica koja je niknula u hrvatskome narodu i čiju svetu obljetnicu upravo sada slavimo. Prva Pravila sestrama napisao je nadbiskup Stadler, odobrio ih papa Pijo X. 1906. na kušnju od pet godina, potom dekretom pohvale 1912., što je bilo i konačno odobrenje. O Pravilima Družbe, njezinu životu i radu, govorit će s. Irena u sljedećem izlaganju.

Stoga meni dopustite izložiti glavna obilježja povijesnih okolnosti u vrijeme osnivanja Družbe slavjenice. Kako je spomenuto, glavna su obilježja toga vremena politički i socijalni problemi. Njihove bitnosti odnose se na pitanja cjelovitosti hrvatskih zemalja i političke uprave, zatim na uvijek stalna pitanja ljudskih prava i sloboda, jačanje liberalnih ideologija, kao i agresivnog liberalnog kapitalizma, s naglom pojavom opće sekularizacije društva, koju istovremeno prate i sve teži i višestruki socijalni problemi koji osobito pogađaju siromašnije slojeve. Tu su, dakako, i uvijek aktualna pitanja što kvalitetnijeg služenja kršćanskoj obnovi naroda.

Što se tiče teritorijalne cjelovitosti zemlje i njezine političke uprave, Hrvatska i Bosna i Hercegovina bile su tada u sastavu Austro-Ugarske. Mislimo na uvođenje austrougarskog protektorata (1878.) i poslije dobro poznate i tzv. aneksije 1908. Stoga su već u vrijeme uvođenja austrougarskog protektorata, koji je na svoj način i omogućio pripreme za obnove Vrhbosanske nadbiskupije kao i imenovanje Josipa Stadlera prvim vrhbosanskim nadbiskupom sa sjedištem u Sarajevu (1882.), Hrvatski sabor i ban Ivan Mažuranić zatražili od kralja Franje Josipa da se

pitanje političke uprave u Bosni i Hercegovini tako uredi, da bi se ona mogla s vremenom priključiti na državno-pravni ustroj trojedne Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije (zatraženo 1878.). Međutim, Hrvatski sabor bio je zbog toga oštro ukoren, a banu Mažuraniću, uz još neke druge političke probleme koje mu je stvarala opozicija, nije preostalo drugo nego na kraju podnijeti ostavku (početkom 1880.). Mažuranića je naslijedio ban Ladislav Pejačević (1880.), također u prijateljskim odnosima s nadbiskupom Stadlerom, ali je i on uskoro podnio ostavku iz razloga što se nije mogao oduprijeti pritiscima mađarizacije (1883.). Naslijedio ga je Dragutin Khuen-Hedervary, a u Bosni je istovremeno vladao upravitelj Benjamin Kallay. (182.-1903.). Obojica su vladala punih dvadeset godina i jednako za n e m a r i v a l a politička prava hrvatskoga naroda, osobito u pogledu m a t e r i n s k o g a jezika, te promocije prosvjete i kulture u narodu. Osim toga, Kallay je pokušao formirati novu, bosansku

naciju te time osujetiti nacionalno buđenje triju naroda (hrvatskog, srpskog i "bošnjačkog"). Ove nedostake, ali i nepravde, znatno su nadoknadili crkveni redovi, osobito isusovci, koje je u Bosnu doveo nadbiskup Stadler. Ban Khuen-Hedervary pristao je uz politiku mađarskog presizanja za hrvatskim teritorijem (tzv. "mađaronsku politiku" kojoj je bio cilj pretvoriti Hrvatsku u mađarsku pokrajinu i tako stvoriti "Veliku Mađarsku" od Karpata do Jadrana), i pri tome se oslanjao i na politiku hrvatsko-srpske sloge, potom i jezik, a upravitelj Benjamin Kallay, bošnjaštvo i bosanski jezik, potom i srpski. Osim toga, izvan hrvatske vlasti bile su tada Dalmacija i Istra. One su bile podređene bečkome dvoru, dok je Međimurje već ranije oktroirano Ugarskoj, a pod njezinom

nezakonitom upravom nalazio se i grad Rijeka, sve više nakon 1868. godine. Za sanaciju ovih problema, i unatoč povremenim zahtjevima saborske opozicije, ban Khuen-Hedervary nije mario. I novi ban Teodor Pejačević (ban 1903.-1907.), bio je u prijateljskim odnosima s nadbiskupom Stadlerom. Ali je i on, zbog izborne pobjede hrvatsko-srpske koalicije (1906.) i njezine pro-južno-slavenske politike, kao i službenog uvođenja hrvatsko-srpskog jezika u javni život, ukidajući službeni hrvatski jezik, kad to nije mogao spriječiti, podnio ostavku.

U Bosni i Hercegovini dodatni je problem za hrvatski narod bio što su njegovu jednakopravnost stalno ugrožavale činjenice m a l o b r o j n o s t i, koja je bila izravna posljedica 4 0 0 - g o d i š n j e tursko-osmanlijske vlasti. Ovime smo se već dotaknuli i pitanja ljudskih prava i sloboda, koja su upravo tada i to u svome političkome interesu sve glasnije isticala i liberalne ideologije, nošene i sve glasnijom južnoslavenskom politikom.

Istovremeno, sve veću društvenu moć u svijetu, te Europi, a potom i kod nas, zauzimao je agresivni liberalni kapitalizam s naglaskom materijalnoga bogatstva, dakle imovinskog položaja, stvarajući tako i svojevrsni imovinski kult, politički dakako. Njegova je deviza: što više imati i vladati, pri čemu nije važno kako, što je dovelo i do ubrzanog rasta dubokih socijalnih razlika i sve težeg socijalnog položaja, ne samo kod nas nego i u Europi. U takovim je okolnostima papa Lav XIII. uz već ranija nastojanja, koja su bila odgovor Drugoj internacionali (1889.), objavio godine 1891. poznatu encikliku Rerum Novarum – *O novim stvarima*, radničkim i socijalnim, dakako. Na njezine preporuke promicanja socijalne pravde često se u svome radu pozivao i

nadbiskup Stadler, ali su one za srca ljudi otrovana strašću za bogatstvom, kod većine ljudi, također i političkih odgovornih, ostale zanemarene. Stoga se, uz sve izraženije pojave nezakonitog bogaćenja, primanja mita i korupcije, osobito u jačim političkim strankama, kako u Hrvatskoj tako i Bosni i Hercegovini, javljala u narodu i sve veća nezaposlenost, dok su radnici, a osobito žene bivale za isti posao sve manje plaćene, unatoč stalnom povećanju radnih obveza. Posljedice takovog stanja bile su kod nas, kao i širom Europe, česti štrajkovi, sve slabija obrazovanost i pismenost širokih slojeva naroda, pogotovu žena,

potom i sve brojnije rastave brakova, sve manji broj djece u obiteljima, pojava abortusa, odlazak pučanstva u SAD, bezdušna zapuštenost starijih i siromašnijih osoba, jednako i djece, osobito one s većim potrebama, ali i uspon socijalnih poroka kao što su alkoholizam i pušenje, psovke u obiteljima, agresija, sve više i kod mladih generacija, također i školske dobi.

U takovim okolnostima papa Lav XIII. proglasio je Svetu godinu 1900. na spomen ljudskoga spasa, odnosno Isusove muke i smrti na Križu. Pod njezinim su utjecajem Stadlerovi suradnici, osobito oni iz Hrvatske, primjerice Andrija Jagatić, Šandor Breščenski i drugi, te u uskoj suradnji sa zagrebačkim nadbiskupom Jurjem Posilovićem, pokrenuli održavanje Prvog hrvatskog katoličkog kongresa u Zagrebu početkom rujna 1900. godine, koji je osobiti naglasak stavio na široki spektar gorućih socijalna pitanja koja su upravo spomenuta, i u tome smislu donijeli i znamenite kongresne rezolucije.

U njihovu je žarištu i obnova obitelji, te osobito poštivanje žene i majke "koju je valjalo vratiti obitelji". Na kongresu su sudjelovali svi hrvatski biskupi kao i izaslanici vjernici – laici iz svih hrvatskih krajeva. Ovime su uz razumijevanje gorućih socijalnih pitanja pokazali i toliko željeno jedinstvo hrvatskoga naroda, koji je jedan ma gdje bio, kako je na istom Kongresu govorio i sam nadbiskup Stadler. Istovremeno su Hrvati u Bosni i Hercegovini, uz osobitu potporu nadbiskupa Stadlera, započeli osnivati narodne čitaonice te kulturna i pjevačka društva. Među njima je i znamenito Hrvatsko kulturno društvo **Napredak** (1902.), u čije se temelje ugradio i nadbiskup Stadler. Uz to će *Napredak* uz potporu izobrazbe mladih generacija imati i značajnu ulogu u buđenju zdrave nacionalne svijesti Hrvata u Bosni i Hercegovini, kojima je istom 1907. dopušteno osnivanje političkih stranaka. Bila je to Hrvatska narodna zajednica, koja se već sljedeće godine 1908., nezadovoljna priključenjem (aneksijom) Bosne i Hercegovine Austro-Ugarskoj, priklonila politici hrvatsko-srpske koalicije u Hrvatskoj. S time nije, a niti je mogao biti zadovoljan nadbiskup Stadler. Zato su nadbiskupovi suradnici osnovali *Hrvatsku katoličku udrugu* (1908.), koja je u skladu s preporukama Sv. Stolice u svoj program ugradila kršćanska načela (nedjeljna sv. misa, zabrana psovke, prekomjernog alkohola, itd.). Stoga su članovi mogli biti samo katolici, što je u dijelu javnosti dovelo do nezadovoljstva, kao i teških međusobnih vrijeđanja, pa i optužbi, osobito liberalnih medija.

Recimo na kraju, nadbiskup Stadler, utemeljitelj Družbe sestara Služavki Maloga Isusa, stalno se nalazio u žarištu višestrukih socijalnih izazova na koje je nastojao odgovoriti, između ostaloga i osnivanjem Družbe sestara Služavki Maloga Isusa, unatoč teškom i nezgodnom vremenu. Drugim riječima, Stadler je i u ovakovim okolnostima znao što mu je činiti. Jednako su znale što im je činiti i naše sestre slavljenice koje su ustrajale, i to sve do danas, u velikodušnome služenju svima potrebnima "bez razlike vjere i nacije". Hvala im na tome.

Dr. sc. Agneza Szabo, Zagreb

Mato Bražnjak*

PATRIOTSKI PROROK I POLITIČKI PATNIK (IV.)

nastavak

Kada se bude istraživala i objavila povijest političkih struja i stranaka Bosne i Hercegovine od 1878. do 1918., bit će bolje ocijenjeno držanje nadbiskupa Stadlera prema Srbima u Herceg-Bosni. Vidjet će se kako je on bio dobronamjerniji nego njegovi protivnici. Bez obzira bijahu li uz Obrenovića ili za njihove neprijatelje Karađorđevića, Srbi su u Bosni i izvan nje neprestano radili protiv Stadlera. Poznati izazivač i smutljivac Nastić u Srbiji je tiskao knjižicu „Isusovci u Bosni“, koja je uglavnom bila uperena protiv Stadlera. Dotle su Srbi bili zaslijepljeni da su ga vjerojatno smatrali isusovcem! Tako je i Karađorđevićeva dinastija između dva svjetska rata svoje protukatoličke pothvate redovito upravljala tobože samo protiv isusovaca. Zanimljivo je da je bosanska vlada bila ipak donekle uviđavna i plijenila primjerke Nastićeve nevrijedne knjižice. Kako je ljudska nezahvalnost bez granica, Nastiću je podatke protiv Stadlera davao prijašnji upravitelj nadbiskupskih imanja kojega je nadbiskup zbog njegova nepoštenja bio otpustio iz službe. Što su po Herceg-Bosni srpske novine „Narod“, „Srpska riječ“, „Otađbina“ i izvan Bosne pisale protiv Stadlera, više mu je čast nego zazor, jer većinom to bijahu samo neutemeljene klevete i uočljivi napadi kojima biskup nije davao povoda. U životu je svaka, pa i najoštrija, kritika i kleveta svojevrсно priznanje protivniku i neprijatelju protiv koga se ne može ništa postići istinom, stoga se klevetnici služe izmišljotinama i tako sami sebe iznose u pravom svjetlu, a svojoj žrtvi i nehotice daju sjajniju svjedodžbu. Tako je i sa Stadlerovim kleveticima.

Sveti se Pavao u svojim poslanicama tužio na vanjske borbe i unutarnje nesigurnosti i strahovanje. Stadlera je boljela svaka nepotrebna polemika i sukob s vanjskim protivnicima, a svađe s katolicima i s njihovim vođama bijahu za njega duševno trpljenje i križ. Bosna i Hercegovina sa svojim složenim pitanjima i teškoćama, s neskla-

dom redovničkoga i biskupijskoga svećenstva bi neprestani izvor Stadlerove pastirske boli i brige. Bio je ponizan crkveni službenik izgrađene savjesti, dobro je uočavao ulogu trpljenja u životu vjernika i klera. Poteškoće, sukobi, nerazumijevanja, ljudska zloba, pa i crkvenjačko klevetanje ne bijaše mu nepremostivom zaprekom na putu prema savršenosti. On je usprkos svim tim pojavama i nedaćama dobro znao da je poštenu čovjeku i izvan kršćanstva trpljenje veoma važno: a kršćaninu je ono poput ljestava za uspon u Božje visine. Ruska poslovice kaže da se istim teškim željeznim mlatom razbija staklo i oplemenjuje čelik. Stadler bijaše od svoje mladosti poznat po svojoj karakternosti i ustrajnosti u nevoljama i borbama, i gdje bi sitniji duhovi odavno bili poklekli ili položili oružje, on je spremno čekao udarce protivnika i neprijatelja s koje god bi strane dolazili. Bio je pripravan voditi borbu kad je uvidio da je to za slavu Božju i narodno dobro, ali je u istoj toj pripravnosti na borbu njegova duša imala smisla za praštanje i mirenje, pa i onda kad je unaprijed znao da časovito primirje predstavlja samo uvod u još teže sudare.

Bolne su za njega bile nezgode koje su mu otkrivale slabost samih katolika. Podvojenost u političkim nastupima Zajednice i Udruge u Herceg-Bosni očitovala se osobito poslije objave ustava 1910. i izbora za sabor u Sarajevu. Zna se da taj ustav i izbori bijahu slabo smišljena igra Beča i Budimpešte kako i nadalje zadržati Herceg-Bosnu bez slobode i raditi što ih je volja s bosanskim pučanstvom. Ali ustav je imao određene granice djelovanja, sabor je vjerskim zajednicama pružao neku sjenu parlamentarizma i mogućnost razvoja. Istina je da su nejedinstveno nastupali ne samo katolici nego i pravoslavni i muslimani, pa se i među židovskim pučanstvom osjećala razlika između aškenaske i sefardske skupine. Uzevši u obzir Stadlerove biskupske i rodoljubne vrline, lako možemo shvatiti patnje njegovo duše koja je

*Životopis pisao Ivan Tomas pod pseudonimom Mato Bražnjak.

iskreno žalila neslogu Hrvata katolika. Ali i u tim danima nerazumijevanja i borbe, nadbiskup i njegovi vjerni sljedbenici odlučno su i u bosansko-hercegovačkom saboru zagovarali potrebu sjedinjenja Bosne i Hercegovine s Hrvatskom u smislu trijalističke preuredbe Austro-Ugarske carevine. Trijalizam je imao svoga najvišega zagovornika u prijestolonasljedniku Franji Ferdinandu, koji je svoje shvaćanje pokazao i tako da se oženio djevojkom koja nije bila iz vladarske obitelji. Stadler kao savjestan crkveni glavar i odgovoran prvak svoga naroda dobro je uviđao razlike između Obrenovića i njegovih krvnika Karađorđevića s jedne strane i Habsburgovaca s druge. Dok su Obrenovići i Karađorđevići otvoreno isticali svoje protuhrvatske i protukatoličke namjere, Habsburgovci su ipak bili katolici, koji su osim toga u svojoj državi imali gotovo čitav hrvatski narod. Po Stadlerovu shvaćanju Hrvatima je bilo lakše doći do slobode u sklopu katoličke države nego pod pravoslavnom dinastijama, koje su se između sebe smrtno gložile i neljudski progonile da je to bila sablazan ne samo za katolike nego i za protestante i anglikance, što se osobito očitivalo 1903. prigodom onako okrutna ubojstva Aleksandra Obrenovića i njegove supruge Drage, rođene Main. Stadlerova stranka, u kojoj se isticahu mladi biskup Šarić i brojni svjetovnjaci, u bosanskom je saboru javno zahtijevala sjedinjenje Herceg-Bosne s Hrvatskom. Protivnici su nato digli strašnu uzbunu i prijetili pokoljem predlagača i njihovih pristaša. Odjeci te hajke stizali su ne samo do Beča, Budimpešte, Zagreba i Beograda nego i do Vatikana i Rima, dok se javno mnijenje ostalih prijestolnica u Europi ravnalo već prema svojim časovitim odnosima sa spomenutim državama i njihovim narodima. Iskustvo je pojedinaca i naroda da zlo obično ne dolazi samo: ono čeka da se oko njega okupi jače društvo, onda navaljuje na svoju žrtvu. Stadleru je bilo tako nakon otvorenja sabora u Sarajevu i osobito u vrijeme balkanskih ratova. Velike su europske sile imale svoje račune na Balkanu i s Turskom, a kako je Kraljevina Srbija pod vodstvom Petra Karađorđevića otvoreno uživala rusku pomoć u pitanju pripojenja Bosne i Hercegovine, ratni je vihor bio na granici Stadlerove nadbiskupije, neprijatelji su vješto vrebali na svaku prigodu kada

i kako da iz zasjede udare na njega, ne bi li ga srušili. Da nevolja bude veća, on je počeo osjećati teret godina već od 1896. kad se kao žrtva ljubavi prema poplavljenima u Bijeljini previše izmorio, uhvatila ga zaduha, pa su protivnici i neprijatelji mislili da će i zbog bolesti sigurnije postići uspjeh i oboriti vjernoga Kristova pastira i vođu bosanskih katolika.

Stadler je upravo u vrijeme oporavka od prvih navala bolesti došao na čelo borbe za dvije hrvatske svetinje: za prava hrvatske glagoljske službe Božje u našim biskupijama i za hrvatsko ime ustanove svetoga Jeronima u Rimu, osnovane 1453. Biskup Strossmayer je za tu ustanovu žrtvovao znatna novčana sredstva i nastojao da hrvatski narod od nje ima što više duhovne i kulturne koristi. Strossmayer i svi hrvatski biskupi odlučili su tražiti od Svete Stolice da se jeronimska ustanova pretvori u crkveni kolegij ili zavod za višu izobrazbu mladih svećenika iz hrvatskih biskupija. Kamen smutnje bijaše hrvatsko ime kojim su biskupi htjeli službeno nazvati preuređeni crkveni zavod. Od svoga osnutka, uz kratke iznimke, ustanova se obično nazivala starinskim, nehrvatskim, „ilirskim“ imenom, samo su pojedini pape bili dopustili da se ona zove svojim hrvatskim imenom, kao što je stvarno utemeljena za Hrvate i kao hrvatska bila međunarodno priznata. Stadler je bio najugledniji među hrvatskim biskupima koji su u njega imali puno povjerenje. Strossmayer mu je doslovno pisao: „Vi ste čovjek Duhom Svetim zadahnut. Sve, što Vi potpišete, Duhom je Svetim posvećeno i na korist i spas našeg naroda upućeno. I u Rimu ste Vi jedini u stanju sve udesiti i isposlovati, kako mi svi želimo.“ Lav XIII. prihvatio je prijedloge hrvatskih biskupa i odredio da se obnovljeni zavod zaista prozove hrvatskim imenom. Protiv hrvatskog imena našega zavoda sa svih se strana digla dogovorena hajka. Hrvatima ne bijaše sklona ni Austro-Ugarska, ni Italija, u kojoj je Zavod bio, ni Crna Gora, u kojoj je Barska nadbiskupija, prema kojoj su se hrvatski biskupi pokazali plemenitima i dopustili joj slati mlade svećenike u hrvatski zavod. Stadler je od Lava XIII. bio imenovan ne samo povjerenikom za rad oko sjedinjenja pravoslavnih s Katoličkom crkvom, nego i povjerenikom za sređivanje pitanja glagoljske službe

Božje na hrvatskom području. Stadler je svojim zamjenikom za Dalmaciju imenovao don Franu Bulića, a za Istru, Hrvatsko primorje i otočje krčkog kanonika Frana Volarića. Vodila se tajna i otvorena politička, diplomatska, prepredena borba protiv Hrvata i njihova imena. Stadler je u ime hrvatskoga episkopata sastavljao predstavnike za Svetu Stolicu i osobno ih uručivao Lavu XIII. i njegovu državnom tajniku kardinalu Rampolliju. Papa je bio u vrlo visokoj starosti, očekivala se njegova skora smrt; papinska diplomacija bijaše bez oslonca na kakve iskrene i prijateljske države, zato je Papa odlučio ostaviti Zavod pod starim „ilirskim“ imenom. Stadler je u jednoj svojoj predstavi izričito naveo da su Mađari glavni neprijatelji hrvatskoga imena i izvor sve uzbune protiv hrvatske ustanove: „Činjenica je vrlo poznata, da neprijatelji Hrvata, a napose Mađari, ulažu sve sile da naše zavode liše hrvatskog imena“. Svoje je stanovište nadbiskup odlučno branio i pred Lavom XIII. i pred kardinalom Rampollijem, pred kojim je nekoliko puta ponovio da Barska nadbiskupija nema prava na Zavod svetoga Jeronima nego samo po bratskoj pažnji hrvatskih biskupa. Kad god bi Rampolli ponovio da Barska nadbiskupija i njezini katolici imaju pravo na Zavod, Stadler bi odmah odgovorio: „Nemaju prava“. Rampolliju je ovo otvoreno Stadlerovo držanje bilo nepoćudno. Papino državno tajništvo upravo je u ono doba vodilo pregovore sa Španjolskom i Francuskom da se protjerani redovnici pozovu natrag, te Rampolli nikako nije htio srditi neprijatelja Crkve i voditi borbu na više strana. Mađari su bili kivni na Stadlera pa su izjavljivali: „Ako ne možemo maknuti sarajevskoga nadbiskupa, što onda uopće možemo učiniti?“ Pitanje Zavoda svetoga Jeronima i Stadlerove izjave o mađarskom neprijateljstvu prema Hrvatima, bijaše predmetom rasprave vlade u Beču i Budimpešti. Kad je ministar Goluchowski Stadlera nazvao klevetnikom, junačkom je nadbiskupu porastao ugled u Hrvatskoj i širom slobodnoga svijeta. Sav hrvatski tisak, osobito onaj liberalni, slavio je Stadlera kao hrvatskoga borca i rodoljuba.

Providnost svoje odabranike kuša na razne načine. Crkveni službenici obično moraju trpjeti zbog Crkve i za Crkvu, no dešava se da trpe i u samoj Crkvi i od Crkve. Stadler je bio visoko

napredovao u savršenosti, još je trebalo da ga dohvati i takova sudbina. U vrtlogu diplomatske i političke borbe, starac Lav XIII. godinu dana pred smrt bijaše izmoren i na rubu svojih sila i strpljivosti. Da se konačno oslobodi unakrsne vatre zbog hrvatskoga Zavoda, napiše zagrebačkom nadbiskupu Posiloviću pismo da je sam od svoje volje, a ne pod pritiskom bilo koje vlade ili države, odlučio zadržati „ilirsko“ ime svjetojeronimske ustanove kojom se samo Hrvati imaju koristiti. I Stadleru je Lav XIII. poslao pismo slična sadržaja te mu naložio da u javnosti opozove svoje izjave protiv Mađara i drugih neprijatelja hrvatskoga imena i naroda. Slabiji kakav karakter, koji ne bi bio vođen samo Božjom slavom, dobrom Crkve i Hrvatske, ili bi se otvoreno pobunio takovu nalogu, ili bi se izmotao kakvom bijednom izjavom koja ništa ne bi ni tvrdila ni pobijala. Stadler je bio čitav čovjek, dijamantan značaj, nisu ga bez razloga još kao pitomca u Germanicumu poglavari prozvali „draguljem“ svoga zavoda. Ima hrvatska izreka: „Čista se zlata rđa ne hvata“. I druga je riječ u narodu, da plemenit značaj i pošten odgoj nikada ne izdaju nadu koja je u njih bila stavljena. Stadler je prihvatio stilizaciju nadbiskupa Posilovića i potpisao je, premda je imao prigovora protiv nje. Posilović se već drugi put u hrvatskim i crkvenim pitanjima našao na Stadlerovoj životnoj stazi u nepoželjnoj ulozi, ali to Stadlera nije smetalo, kao što ga nije izbacila iz njegova mira i uvjerenja ni novinarska hajka hrvatskih liberalaca svih mogućih struja. Austrougarska vlada dotle se bila uzrujala, da je Stadlera htjela izvesti pred sud. Ali je Lav XIII. zahvatio u taj spor i zabranio bilo kakav sudski postupak protiv nevinoga Stadlera. Papa Pecci i njegovi savjetnici mogli su u čitavoj onoj hajci protiv Hrvata i Stadlera još više učvrstiti dobro mišljenje koje su imali o prvom sarajevskom nadbiskupu.

Stadler je morao proći kroz još zamršenije i teže borbe i kušnje. Vodeći svoj narod poput Mojsija, sav se izložio za sjedinjenje Hercegovine s Hrvatskom, premda je svijet stajao pred uznemirenim ozračjem političke i diplomatske borbe u vrijeme balkanskih vojna, kad se Austro-Ugarska počela pribojavati rata sa Srbijom i htjela bosanske Srbe što više udobrovoljiti. Stadlerovi su se protivnici i neprijatelji u hrvatskim redovima i izvan njih kao po dogovoru digli protiv njega.

Sastale se bile sve moguće tužbe: prevjeravanje pravoslavnih osoba, krštavanje muslimana, sukob s franjevcima, kritike zbog navodne staračke iznemoglosti i nesposobnosti Stadlerove, veoma teško gospodarsko stanje nadbiskupskih zavoda i redovničke ustanove koju je utemeljio... Sve to je bilo popraćeno strahovitim klevetama kojima su Stadleru bezočno predbacivali da je navodno za opskrbu svoje i svećeničke nezakonite djece osnovao spomenutu redovničku družbu. U Sarajevu, Beču, Budimpešti, Zagrebu, Vatikanu dizahu se najbestidnije klevete i tužbe na sijedoga Stadlera: da u Herceg-Bosni ne može biti mira dok se s nadbiskupske stolice ne makne taj uzročnik nemira i svađa, ne samo između katolika i nekatolika nego i među ostalim katolicima. „Obzor“ u Zagrebu, bečke i mađarske novine, popraćene skladnom pratnjom „Srpske riječi“ i sličnih glasila javljahu da je odlučena sudbina nadbiskupa Stadlera. Katoličke su novine nastojale nešto ublažiti te vijesti pa su navodile da će Stadler biti premješten u Rim i imenovan kardinalom. U Sarajevu je boravio papinski izaslanik, belgijski benediktinac Petar Bastien, stručnjak u crkvenoj pravnoj znanosti, no bez potrebnih sposobnosti za prosuđivanje sukoba između Stadlera i Franjevačke provincije Bosne Srebrene. Bastien je nakon svoje bosanske misije dugo živio i uvidio pojedinosti svojih zabluda. Tada je nadbiskup odlučio poći u Beč i potom u Vatikan da se brani od kleveta i optužba. Bijaše to koncem listopada 1913. Bastien je Stadleru na oproštaju izjavio: „Morate biti spremni u Rimu se odreći nadbiskupske službe jer ste u visokim godinama!“ Udes je htio da je, upravo na dan Stadlerova polaska iz Sarajeva, pomoćni biskup Šarić, koji je sinovski vjerno stajao uz svoga starješinu u čitavoj onoj nejednakoj borbi progonjenoga Stadlera protiv udruženih protivnika i neprijatelja, iz Rima primio pismo od dubrovačkoga biskupa Marcelića koji je javljao da Stadlerova stvar zaista slabo stoji kod Svete Stolice. To je pismo potaklo Šarića da sa Stadlerom pođe na put, premda prije nije imao nakane pratiti ga.

Nadbiskup je s biskupom Šarićem i župnikom Antom Alaupovićem krenuo iz Sarajeva 22. listopada 1913. U nadbiskupski stan dođe nekoliko prijatelja koji Stadleru zaželješe sretan put i ispratiše ga na željezničku postaju. Nadbisk-

up je sve, svećenike i svjetovnjake, izgrlio i blagoslovio. Vidjelo mu se na licu da je već umoran i slaba zdravlja, no nije gubio pouzdanja u Providnost.

Pred pohod u Vatikan krenuli su u Beč, jer su dobro znali da je ondje središte urote protiv Stadlera. Biskup Šarić i župnik Alaupović, najugledniji članovi Stadlerova svećenstva, pohodiše ministra Bilinskoga koji je bio nadležan za Bosnu i Hercegovinu. Bilinski je svojim gostima iznio samo neke od najgorih kleveta protiv nadbiskupa: Šarić i Alaupović planuli su gnjevom na takove podle izmišljotine i uspješno dokazali Stadlerovu nevinost.

Dok su se kod Bilinskoga protivnici služili klevetama o tobožnjoj ćudorednoj nedostojnosti nadbiskupa, Franji Josipu I. prikazivali su ga kao glavna protivnika austrijske politike na Balkanu: dokazivali su da se Srbi u Bosni neće smiriti dok se Stadler ne udalji iz Sarajeva. Stadler pođe k caru. U predsoblju je čekao i sat i pol. Kad je stupio pred vladara, on ga dva puta strogo ukori što ne opslužuje njegovih zakona u Herceg-Bosni. Stadler je odmah shvatio da car misli na Zakon o prijelazu iz vjere u vjeru, kojem se nadbiskup uvijek opirao kao nepravednu i uperenu protiv ljudske slobode i spasenja duša. Kako je bio iskren u prvom redu prema Stvoritelju, Stadler ni pred ljudima, pa ni pred Papom ni pred carem, nije osjećao nikakve zbuđenosti. Zato je vladaru kratko zahvalio za ono što čini za Bosnu i Hercegovinu, a onda doslovno rekao: „Stavite se u moj položaj! Da s jedne strane stoji car i zapovijeda određenu stvar, a s druge strane nalazi se Papa koji mi zabranjuje poslušati carsko naređenje, kome bih se morao pokoravati?“ Tada je Franjo Josip I., koji je bio 13 godina stariji od Stadlera, sav začuđen zapitao: „Zar je Sveti Otac protiv ovoga Zakona o prijelazu iz vjere u vjeru?“ Čuvši car Stadlerov jasan odgovor o stavu Pija X., postade pristupačniji razlozima i rado poslušao sve što mu je želio kazati. Dvadeset je minuta trajao razgovor cara i Stadlera. Franjo Josip I. imao je svoje slabosti i ograničenosti, ali kad se našao pred pojavom odlučna i smjerna Božjega pastira Stadlera, morao je shvatiti da su klevetnici krivo postupali protiv Stadlera, i zato mu je rekao: „Znam da vjerno vršite svoje dužnosti!“

Šarić i Alaupović bijahu radoznali kako je nadbiskup prošao u razgovoru s carem. Po Stadlerovu licu mogli su poznati da je razgovor završio dobro po sarajevskoga duhovnoga glavaru.

Nadbiskup je pohodio i ministra Berchtolda kojega nije molio za kakvu milost, nego mu je samo preporučio da odbija klevete koje se neopravdano iznose protiv sarajevskoga katoličkoga pastira.

Iz Beča su bez kakvih sjajnih nada pošli u Rim. Providnost je, međutim, neizravno pripravljalala prilike za uspjeh Stadlerove audijencije kod svetoga Pija X. Uostalom, kako bi bilo moguće da se dva duboko pobožna crkvena glavara ne bi mogla složiti u pitanjima koja se tiču Božje slave i dobra Crkve? Nekoliko dana pred Stadlerov dolazak u Rim bio je kod Pija X. u službenom poslu svoje biskupije dubrovački biskup Marcellić. On je u razgovoru s Papom spomenuo da bi dobro bilo da papinski izaslanik Bastien iz Sarajeva pohodi i Dubrovačku biskupiju. Pijo X. je na to rekao: „Ah, da, taj izaslanik ima sada nalog da nadbiskupa Stadlera nagovori neka odstupi od svog položaja!“ Biskup Marcellić, koji je poznao i cijenio Stadlera zbog njegovih krjeposti i radinosti, zaprepašten usklikne: „Sveti Oče, to bi bila najveća nesreća za Katoličku crkvu!“ Kad je opisao neosnovanost svih kleveta protiv Stadlera, Marcellić je ovako zaključio: „Stadler je jedan između najvećih biskupa Katoličke crkve. Može se mirne duše porediti s Atanazijem i drugim biskupima Crkve prvih stoljeća!“ Pio X. pomno je slušao biskupa Marcellića i iz njegovih dokaza o Stadlerovoj veličini odmah je uvidio da se s onako svijetlim biskupskim licem, kakav bijaše Stadler, nikako ne mogu složiti klevete njegovih neprijatelja.

Stadler je Kristovim namjesnicima

predvodio hrvatske hodočasnike Herceg-Bosne i s Lavom XIII. i s Pijom X. osobno je više puta raspravljao o potrebama i teškoćama bilo svoje Nadbiskupije i vrhbosanske crkvene pokrajine, bilo čitavoga naroda. I Lav XIII. i Pio X. nikad nisu sumnjali u Stadlerovu sinovsku vjernost i poslušnost. Međutim, neprijatelji su mnoštvom optužba i kleveta nagoviještali rasap Crkve u Bosni i Hercegovini ako se Stadler ne makne s nadbiskupske stolice. Papu je osobito bunilo što je među Stadlerovim tužiteljima nalazio ne samo franjevce, nego i hrvatske katoličke prvake koji su svoje obrazovanje dobili kao vanjski učenici Stadlerove gimnazije u Travniku.

Ali, dogodilo se što se moralo dogoditi: istina nije mogla ići protiv istine, krjepost i savjest Pija X. lako je uočila krjepost i savjest iskrenoga nadbiskupa Stadlera, koji je s Papom raspravljao sve pojedinosti kleveta što su smjerale na njegovo poniženje i uklanjanje iz Bosne. Pio X. bijaše u visokim godinama, još mu je bilo nekoliko mjeseci života, ali je duhovno bio bistar i sposoban slijediti Stadlerove dokaze. Sjetio se kako su klevetnici mnogo nade polagali u činjenicu što je Stadler već ostario i tobože postao nesposoban upravljati Nadbiskupijom. Pio X., kad je vidio sarajevskoga nadbiskupa kako sigurno i okretno ide prema njemu, uskliknuo je: „Optužiše Te da si

nepokretan starac, a ti stupaš kao mladić.“ Među optužbama bijaše i to da je Stadler Nadbiskupiju i njezine ustanove uvalio u dugove iz kojih se nikada ne mogu izvući dok ne dođe sposobniji nadbiskup na njegovo mjesto. Stadler se čudio kako je Pio X., i ne čekajući njegove odgovore, sam iz svojih obavijesti dodavao da gospodarsko stanje Nadbiskupije nije onako slabo kako su ga prikazali neprijatelji i klevetnici. Reče mu Sveti Otac: „Optužiše Te da si sav u dugovima. No, ako ima dugova, nisi bez sredstava kako da otplatiš što si dužan. Kad si primio upravu Nadbiskupije, nisi imao ni pedlja zemlje, a sad si Nadbiskupiju opskrbio sjajnim ustanovama i osigurao im opstanak i djelovanje.“ Stadler je ne samo bio oslobođen od optužba nego je primio očinsko priznanje od Pija X., pa je audijenciju, koja mu se prije činila stranom, mogao smatrati jednom od najuspješnijih u svojem dugom biskupskom vijeku. Produhovljeni je sarajevski nadpastir razmišljao o razlici između audijencije kod cara i ove kod Kristova namjesnika: bez obzira na starost i Franje Josipa i Pija X., osjetio je Stadler kako iznad Franje Josipa lebdješe anđeo smrti i propasti Carstva, a oko svetačke pojave Pija X. treperio je odsjev Duha Božjega koji zaista učvršćuje braću, moli za njih i pomaže im nositi breme dužnosti i voditi borbu za pobjedu Kristova križa i vjere.

Nakon Stadlerove audijencije, Pio X. primio je biskupa Šarića i župnika Alaupovića. Bijahu to i po obrazovanosti, djelatnosti i vanjštini doista najodabraniji predstavnici Stadlerova biskupijskoga svećenstva, koje je svoju izgrađenost steklo u nadbiskupskim zavodima u Travniku i Sarajevu i pod Stadlerovim vodstvom pokazalo sposobnost pastoralnoga rada i izvrsne suživljenosti s vječnim idealima svoga puka. Znao je Pio X. i za pjesnička djela biskupa Šarića. Stadlera, Šarića i Alaupovića veoma je obradovala očinska pažnja, ljubav i razumijevanje, koje je sveti Papa pokazao prema njima. U međuvremenu stigla je i predstavka svega bosanskoga biskupijskoga svećenstva, koju je Papin izaslanik Bastien popratio svojom preporukom, pa je Pio X. to priznao Stadleru kad ga je obdario moćima svetog Ivana Nepomuka. Šariću je poklonio biskupijski križ sa zlatnim lancem i svoju fotografiju koju je osobno potpisao. Šarić je htio imati jasan izraz Papine volje o Stad-

leru i njegovoj misiji u Bosni. Sveti Pio X., kad je već iscrpio zalihe svoje očinske pažnje, dodao je Šariću i Alaupoviću povijesne riječi: „Manet et manebit!“ to jest: Stadler ostaje u Sarajevu i ostat će do Božje volje, dakle do smrti! To je Šarić odmah brzojavio u Sarajevo i „Hrvatski dnevnik“, glasilo Stadlerovih pristaša, stavi te dvije riječi kao naslov izvještaju o sretnom rimskom pohodu nadbiskupa i njegovih pratilaca.

Stadler je s Alaupovićem nakon audijencije krenuo radi odmora i predaha na francuski otok Korziku, a pjesnik Šarić nije mogao srcu odoljeti da ne pohrli u Sarajevo te svećenstvu i vjernicima osobno prikaže sretan uspjeh neobičnoga apostolskog putovanja u Beč i u Vatikan.

U Sarajevo se Stadler vratio s Alaupovićem 19. studenoga. Na željezničkoj postaji dočekalo ga je mnoštvo oduševljena svećenstva i vjernika iz svih društvenih slojeva. Kad se pojavio časn lik sijedoga Stadlera, zaori se sa svih strana poklik: „Živio nadbiskup!“ Odjeknula je himna „Lijepa naša domovino“! Nadbiskupa je kratko i zanosno pozdravio biskup Šarić, koji je razvio misao: *Per Crucem ad lucem! - Po križu do svjetlosti pobjede!* Istaknuo je ideju da živi Bog i Njegova pravda, pa onda je lako shvatiti doseg Papine odluke: „Manet et manebit!“ Nadbiskupu Stadleru u ime svećenstva i vjernika izriče još vatreniju vjernost, zahvalu i ljubav. U ime prisutnih svjetovnjaka pozdravio je pobjedničkoga nadbiskupa i dr. Srećko Perišić. Ponizni nadbiskup branio se od tolikih priznanja i rekao i ovo: „Ja nisam onakav, kako me orisaste, ali ipak hvalim Gospodinu Bogu, da budem onakav, kako On želi i vi želite da budem. Ali bilo, kako bilo, nikako nisam onakav, kako me opisaše neprijatelji naše i vaše svete Crkve.“ Spomenio je 32. godišnjicu svoje biskupske posvete koja je označila početak njegova rada i žrtve za Herceg-Bosnu i priznao da je sve svoje sile posvetio Bogu i svojem narodu. Posebno je istakao da želi dobro ne samo Hrvatima katolicima nego i svima ostalima koji žive s Hrvatima. Nadbiskupov je govor bio pozdravljen burnim odobravanjem, a „Lijepa naša domovino“ ponovno je zaorila željezničkom postajom. Potom su prisutni u pedesetak kola krenuli u prvostolnu crkvu, u kojoj je izmoljena zahvalnica Gospodinu „Tebe, Boga, hvalimo“, a Stadler je podijelio svoj pastirski blagoslov.

Providnost je tako htjela posvjedočiti pravovjernost i dobronamjernost nadbiskupa Stadlera i iznijela je pobjedu protiv kleveta njegovih neprijatelja izvan hrvatskih redova i protivnika kojih je imao i među Hrvatima. Bilo bi krivo misliti da je nadbiskupov rodoljubni i politički rad bio bez vanjskih priznanja i uspjeha. Nekoliko smo razdoblja već dotakli u kojima je Stadler stvarno bio vođa hrvatskih biskupa, premda je mlada sarajevska Nadbiskupija po časti i značenju bila iza Zagrebačke metropolije. Stadlerova krjepost, radinost, rodoljublje i karakternost svakom ulijevahu poštovanje, prijateljstvu i protivniku. Bilo bi pravedno tvrditi da u Stadlerovo doba ne bijaše žarkih rodoljuba među hrvatskim biskupima. Stadler se isticao među njima, to je bio produhovljen rodoljub i politički radnik, koji je vazda nastojao i te svoje dužnosti uskladiti s kršćanskim idealima svetosti i samozataje.

Puk Bosne i Hercegovine i sav hrvatski narod Stadleru je posvjedočio ljubav i vjernost prigodom dvaju njegovih jubileja: 1906., kad je Stadler slavio 25. godišnjicu biskupske posvete i 1918., pri svršetku svjetskoga rata, kad je bila 50. godišnjica Stadlerova svećeničkoga ređenja. I u miru i u ratu na te njegove jubilarne proslave stigli su hrvatski biskupi i crkveni uglednici, predstavnici svjetovnjaka, svećenstvo, rodoljubna, vjerska, kulturna i dobrotvorna društva, koja su nastala zauzimanjem jubilarca. I njegovi jubileji bijahu ujedno sjajne smotre jake hrvatske i proživljene katoličke svijesti, duhovnosti i kulturne naprednosti Herceg-Bosne, koje se ne mogahu zamisliti u početku Stadlerova biskupovanja. Skromni Stadler slavio je te svoje jubileje više iz želje da svojem narodu i svećenstvu pokaže ljubav i pažnju, nego što mu je bilo do vanjskoga priznanja i zahvalnosti za njegov osobni rad i žrtvu. U vezi s 25. godišnjicom njegova biskupovanja proslavljena je nešto kasnije i 25. godišnjica osnutka travničke Nadbiskupske gimnazije i sjemeništa, koja je imala svijetlu povijest i znatne zasluge za izobrazbu svećenstva i katoličke inteligencije kao i brojnih inovjereca, muslimana, pravoslavnih, židova i protestanata, koji su pohađali travničku Gimnaziju i uživali ista prava i pažnju kao i njihovi katolički kolege.

Pedeseta godišnjica njegova svećeništva proslavljena je u četvrtoj godini svjetskoga rata,

također na blagdan Srca Isusova kao i njegov biskupski jubilej, budući da ovaj žarki apostol pobožnosti Srcu Isusovu nastojaše sve svoje slave i pothvate prikazivati Božanskom Srcu Spasiteljevu, od kojega je tražio i primio nadahnuće, milosti, sile i ustrajnost u teškoćama apostolske službe. Koliko je Stadler želio da križevački vladika, grčko-slavenskoga obreda, dođe u Sarajevo i pjeva liturgiju, da pravoslavni jasno uvide kako Katolička crkva ima razumijevanje za sve crkvene i narodne duhovne vrijednosti i predaje? Dok je u Bosni odlučivao Kallay, a u Križevcima bio biskup Drohobucky ne bijaše moguće ostvariti Stadlerove želje. Ali kad je u Križevce došao krjeposni Nyarady, onda je Sarajevo moglo slušati njegovu skladnu staroslavensku pjevanu misu, na koju uz katoličke biskupe i odličnike dođe i 12 pravoslavnih svećenika sa svojim vjernicima, koji su se uvjerali da Katolička crkva ima isto bogoslužje kao i pravoslavna, a ono, što ih dijeli, je na drugim područjima, uvjetovanima poviješću i pogreškama Istoka i Zapada.

Stadlerova krjepost nikad nije ostajala na riječima. Za svoj jubilej primio je od svečanostnog odbora na dar svotu od 20.000 kruna. Novac je jubilarac ovako rasporedio: po tisuću kruna za 12 mladih zaručničkih parova bez obzira na vjersku i narodnu pripadnost, koji se budu vjenčali nakon njegove proslave, a pet tisuća je odredio za siromahe po gradu.

Značajna je, sadržajna i ganutljiva bila propovijed biskupa Jegliča koji je svojih najboljih 16 godina proveo u Bosni pod Stadlerovim vodstvom. Narod je iz Jegličeve propovijedi mogao doznati kako je tog velikoga biskupa Stadlera istinski cijenio kao duhovnog oca i učitelja.

Za uspomenu na svoj zlatni svećenički jubilej Stadler je Hrvatskom kulturnom i prosvjetnom društvu „Napredak“ poklonio 50.000 kruna i osim toga mu dao beskamatni zajam od 100.000 kruna. Kristov sljedbenik uvijek je svoje pastirske riječi i savjete pratio djelima ljubavi, milosrđa i opće dobrotvornosti. Tako je činio i u miru i u ratu, tako je radio, dok su ga svi priznavali i slavili, ali i onda, kad su mnogi zavedeni i zlonamjerni ne samo sumnjali u njegovu iskrenost, nego ga blatili i ocrnjivali kao podlaca i pokvarenjaka.

Bijaše i previše tužnih časova u Stadlerovu

životu. Ono je francuski pisac Duhamel zabilježio da bi izvršio nadljudsko djelo tko bi u deset opsežnih svezaka opisao što se desi samo u jednoj minuti u srcu kojega čovjeka. Da je pobilježiti unutarnje duhovne borbe i razmišljanja, koja su strujala Stadlerovom dušom i srcem, kad je motrio nevolje i potrebe svoga naroda kojem je nastojao pomoći gdje god je mogao kako bismo imali remek-djela kršćanske duhovnosti i čovječanske plemenitosti. Kako je taj Božji vitez iskreno žalio što je vrijeme i sile morao trošiti na borbe ne samo protiv neprijatelja izvan katoličkog i kršćanskog tabora, nego i protiv kratkovidnih protivnika iz svoje Nadbiskupije i Crkve! Ništa, ipak, nije moglo smesti ovoga prekaljenoga borca za pobjedu dobra, istine i pravde u ljudskom društvu i Crkvi.

Stadler je kao karakteran rodoljub i u politički život unosi čovječnost i kršćanski osjećaj za Hrvate i sve ljude. Svojim odgojem, načelima, osobnim životom, idejama o naprednijem životu hrvatskoga naroda, jasno se razlikovao od Strossmayera, ali je dobro uviđao nesebičnost i dobronamjernost đakovačkoga biskupa, koji je Crkvi i narodu dao toliko dokaza svoje plemenitosti i ljubavi. Stadler je bio sretan što je došlo barem do ublaženja nesporazuma između Strossmayera i Starčevića, koga je kao političkoga prvaka i rodoljuba iskreno cijenio i ustrajno slijedio, premda nije odobravao nekih krivih izjava o svećenstvu i Crkvi, iako u njegovu kršćansku vjernost nije imao razloga sumnjati. Nakon smrti svoga najboljega prijatelja Račkoga, Strossmayer je povjerenje, koje je imao u njega, prenio na Stadlera, u kojem je gledao predvodnika hrvatskih biskupa u crkvenim i rodoljubnim nastupima. Stadler se pokazao dostojnim Strossmayerova povjerenja, što je dolazilo do izražaja prigodom proslava Strossmayerovih jubileja, o čemu svjedoči i Stadlerova i Šarićeva „Spomen-knjiga iz Bosne“. Neki Strossmayerovi politički istomišljenici i učenici, kojima se Stadlerova jasna hrvatska usmjerenost nije sviđala, krivim su okom gledali prijateljevanje ove dvojice uglednih hrvatskih biskupa, no za Strossmayerova života nitko nije mogao remetiti toga bratstva i prijateljstva. Stadler je 14. travnja 1905. pokojnom Strossmayeru održao u njegovoj veličanstvenoj stolnoj crkvi u Đakovu nadgrobni govor, koji ide među najbolje kraće stvari što su

o Strossmayeru izrečene i napisane, a ujedno je uzorak Stadlerove rječitosti i vjernosti Crkvi i narodu. U bratskoj žalosti za Strossmayerom, Stadler pozivlje sve Hrvate da plaču zbog Strossmayerove smrti držeći na pameti Strossmayerovo očinsko srce i veliku dušu koja je grčila sve Slavene, doviknuo je u istom govoru: „Zaplaćite i vi, svi slavenski narodi, jer je srce i ljubav njegova obuhvatila sve vas, da vas to više zbliži i među vama stvori duševnu zajednicu!“ Stadler živu Strossmayeru nije laskao, nije ga ni mrtva dizao do neba: nad njegovim mrtvim tijelom izričito je spominjao njegove „grijehe, kojima je on njega (to jest Boga!) uvrijedio“, ali je u svojoj umnosti i pravednosti temeljito obrazložio: „Bog ne podiže velikih muževa svake godine, nego ih daje svakom narodu kroz stoljeća. To su ljudi poletna duha, velikih misli, duboka uma, plemenita srca, poduzetni, srčani... Takav je um bio i na Strossmayeru.“ Kao da je raščlanjivao svoje ideale i primjenjivao ih na Strossmayera, kao da je zamišljao onoga tko će za kojih desetak godina i nad njegovim otvorenim grobom govoriti, Stadler je dodao: „Klevetnika će nestati, a ostat će djela koja je biskup Strossmayer učinio za Vjeru i Domovinu.“ Tko danas cijeni Stadlerove klevetnike?

I veliki ljudi imaju svoje slabe časove, sitne misli i nevrijedne nastupe: braća Radić napadali su Stadlera i zbog njegova govora nad Strossmayerovim grobom. Kasnije, kad je Stadler svetački završio svoj zemaljski vijek, Antun Radić, vjerujemo, drukčije je mislio o Stadlerovom odnosu prema Strossmayeru. A kada je Stjepan Radić, u beogradskom parlamentu 1928. bio smrtno ranjen, jamačno je imao vremena pred smrt ispraviti krive pojmove koje je imao o Stadleru i onako ih nesmiljeno širio, dok se 1918., nekoliko mjeseci pred Stadlerovu smrt, nije bio osvijestio i počeo ozbiljnije shvaćati nadbiskupovo držanje i brigu za budućnost Herceg-Bosne i hrvatskoga naroda.

Stadler u svojoj duši nije osjećao mržnje prema onima koji su mu krivo činili ili zlo tumačili njegove nastupe, djela, govore i političke ideale. Bosanska franjevačka provincija nije našla pravedna ni pravilna stava prema živu Stadleru. On je, unatoč tomu, imao razumijevanja za franjevačke potrebe i pothvate. Godine 1894., koja je za

hrvatske međustranačke odnose bila jako važna, Stadler je službeno preporučio „Glasnik jugoslavenskih franjevaca“. U svojoj se preporuci izričito sjetio zasluga „vele dičnoga franjevačkoga reda“ i naredio da počevši od 1. siječnja 1895. svi župski uredi Vrhbosanske nadbiskupije naručuju taj „Glasnik jugoslavenskih franjevaca“ i da troškove za pretplatu podmiruju iz crkvene blagajne! Tko ima na umu razgranatost franjevačke borbe protiv Stadlera, kako da ne prizna njegovu duhovnu, kršćansku i čovječansku nadmoćnost, kojom se htio i mogao izdići iznad prolaznih sukoba i nesuglasica, te u kulturnoj djelatnosti franjevaca gledati sjeme boljih pothvata i uvjet skladnijeg odnosa između Franjinih redovnika i biskupijskoga svećenstva u Bosni i Hercegovini.

Biskupovanje je Stadlerovo počelo i završilo u vremenskom okviru austrougarske vlasti, premda je on bio izrazito crkveni i hrvatski pastir, duhovni vođa sasvim u skladu s Petrovim nasljednicima, sinovski poslušan svakoj zapovijedi i želji Kristovih namjesnika. U državnoj vlasti gledao je oblik ljudskog udesa, nastojao je ispravno

vrišti svoje građanske dužnosti i štititi probitke i Crkve i naroda. Naravno da se radovao ako su svjetovni vlastodršci bili poštenu ljudi i savjesni službenici. Nije mu bilo milo što Herceg-Bosna bijaše odijeljena od Hrvatske, pa je sav svoj vijek nastojao ubrzati sjedinjenje svoje crkvene pokrajine s Hrvatskom, Slavonijom i Dalmacijom. O tim njegovim idealima nitko ni među Hrvatima ni među nehrvatima nije sumnjao. Providnost je u svojoj nedokučivoj odluci odredila da Stadler ne

dočeka ostvarenje svojih ideala, dapače je, ljudski sudeći, dotle živio da je vidio vanjski neuspjeh svoje političke djelatnosti. Ubojstvo prijestolonasljednika Franje Ferdinanda 1914. u Sarajevu i svjetski rat, koji je poslije toga nadošao sa svima svojim strahotama, krvoprolićima, rušenjima svih spomenika kulture i duhovnosti, gladovanjem i mrcvarenjem mirnoga stanovništva po tolikim državama, sve je to duboko vrijeđalo kršćanske osjećaje nadbiskupa Stadlera. On je doskora uvidio da bez posebne milosti Božje nikakva ljudska nastojanja neće ugasiti ratni požar ni čovječanstvu vratiti mir i uvjete za dostojniji, slobodniji, pravedniji i napredniji život.

Stadler je u svjetskom ratu proživljavao tragedije svojih vjernika i drugih stanovnika s područja svoje crkvene pokrajine. Premda je kao

biskup i kulturni čovjek osuđivao ubojstvo kao sredstvo političke borbe, iz dubine svoje duše žalio je svaku nevinu žrtvu političkih strasti, sukoba, svjetskoga rata i mržnju pojedinih naroda u okviru jedne ili više država. Što je mogao činiti osobno i preko svojih podložnih svećenika i redovnika, uvijek je savjesno i revno činio za žrtve rata. U Sarajevu su njegovi svećenici i bogoslovi prigodom ubojstva Franje Ferdinanda štitili pravoslavno građanstvo koje je razjarena gomila

napadala. U svojim se okružnicama otvoreno zauzimao za progonjene Srbe. Dok su po gradovima padale nevine glave, prijeki sudovi izricali smrtne osude, sve je sposobno muško pučanstvo bilo po raznim bojištima, kod kuće je harala glad, bijeda i ljuta nevolja. Plemenita je Stadlerova duša plakala što nije mogla doskočiti svima potrebama koje su dnevno bivale brojnije i hitnije. Srce ga je boljelo kad je morao sretati siromahe i nevoljnike ne pruživši im ni najnužnije za njihove prijekne potrebe. Usred općega klanja i meteža u Europi i u svijetu bijaše neznatno područje u središtu katoličkoga svijeta, koje je jednakom ljubavlju motrilo stradanje čovječanstva i nastojalo dati svoj prilog za početak smirivanja. Bijaše to nasljednik svetoga Pija X., papa Benedikt XV., tihi Kristov namjesnik koji je pozivao zaraćene da se zamisle nad ruševinama što ih je rat prouzročio i nad odgovornošću, koja pada na sve vladare i vođe država i naroda, kojima je dužnost što prije iznaći način i sredstva da se vrate vremena mira i ljudskog sporazumijevanja o uređenju međunarodnih sukoba i sporova te o početku novoga, mirnijega razdoblja u povijesti čovječanstva. Papi Benediktu XV. Turci su u Carigradu podigli spomenik u zahvalu za njegovo nesebično nastojanje oko pomirenja zaraćenih država i naroda. Stadler je svoje crkvene ustanove, zavode, samostane, gdje je mogao, pretvorio u središta milosrđa i skrbi za ranjene, bolesne i bijedne. Njegovo je očinsko srce krvarilo zbog stradanja kršne Hercegovine koja nije mogla hraniti žene, djecu, ni starce, kojima su muževi, očevi, braća i sinovi gubili živote po svim europskim bojištima. Svećenici i redovnici iz Bosne i iz Hercegovine bili su prvi pomoćnici nevoljnoga puka. U Hercegovini se istakao poduzetni o. fra. Didak Buntić, koji je bio i oduševljen hrvatski rodoljub. Buntić je iz Hercegovine u Slavoniju doveo mnoštvo djece i malodobne mladeži koja se uspjela snaći u novim prilikama i preživjeti one gorke dane i teškoće.

Poput Krista, evanđeoskog pastira, bio je Stadler spreman i život položiti, samo da svojem puku osigura opstanak. Godine i ratne strahote pogoršale su Stadlerovu bolest od koje je odavno patio. Mučile su ga i misli o općim neprilikama Crkve i naroda, smišljao je što bi se moglo učiniti da nakon rata narodu bude bolje nego prije.

Pratio je međunarodne događaje i propagandu zaraćenih država. Kad je 1916. umro Franjo Josip I., postao je carem mladi Karlo I., koji je osobno bio neporočan. Karlo je doskora preko svoje rodbine uhvatio vezu sa zapadnim saveznicima i predložio uvjete pod kojima bi Austro-Ugarska bila voljna položiti oružje i olakšati svršetak svjetskog klanja i početak dostojnijega poretka u svijetu. Karlova su nastojanja bila iskrena i plemenita kao i ona pape Benedikta XV. Nažalost, zaraćeni narodi i njihovi vladari više su mislili o uporabi sve razornijih ratnih sredstava i o osveti nad pobijeđenima nego o preduvjetima mira i početka ponovne izgradnje porušene Europe i svijeta. U Austro-Ugarskoj i izvan nje Hrvati, Slovenci i Srbi nastojali su se složiti i pronaći temelje sporazuma za osnutak nove države na ruševinama habsburške carevine. Ratne propagande bile su, kao i uvijek, bezobzirne prema protivnicima i neprijateljima. Mnogi su u zapadnom svijetu doznali za Stadlerovo političko stanovište i smatrali ga zaostalom, premda su neke bitne točke bile zajedničke u svibanjskoj izjavi predstavnika Južnih Slavena u bečkom parlamentu i Stadlerovoj zamisli o budućoj državi Hrvata i naroda s kojima žive. Da se mirno mogu ocjenjivati stavovi pojedinih prvaka i skupina iz 1917. i 1918., dovoljno je proučiti, kako je u ono doba pisao profesor Šišić, prvak moderne hrvatske historiografije, ili još koji živući javni radnik. Stadler je u jesen 1917. javno istupio s izjavom o tome kako zamišlja budućnost hrvatskoga naroda. Nekoliko mjeseci prije toga, srpska vlada u Solunu streljala je svoje zaslužne časnike i političke radnike kako bi se pripravila za mogućnost pregovora s Austro-Ugarskom i s njezinim saveznicima. Pothvat cara Karla I. je bio je blizu hrvatskom zahtjevu za trijalističkim preuređenjem Monarhije, a i zapadni su saveznici još računali s mogućnošću zasebna mira s Austro-Ugarskom. Veoma ugledni državnici, politički prvaci i povjesničari neprestano raspravljahu o preuredbi one državne tvorvine, koja je u mnogočemu bila naprednija nego diktature koje su nastale na njezinim ruševinama. Ovo, dakako, bilježimo ne u obranu Austro-Ugarske kao kakve idealne države nego za to da se može shvatiti stav onih poštenih ljudi i rodoljuba koji su, bez potrebnih uvida u odvijanje prilika na

bojištima i po svijetu, bili za preuređenje Austro-Ugarske još do 1918.

Stadlera je boljelo što su se njegovi svećenici, redovnici i svjetovnjaci u Sarajevu ubrzo izjasnili protiv njegova političkog programa. Ali kao što je onaj svoj program bio objavio bez potpisa svojih sumišljenika, tako je muževno primio na znanje i izjavu hrvatskih crkvenih i svjetovnih predstavnika Bosne i Hercegovine. Rat je išao kraju, zapadni su saveznici izvojevali konačnu pobjedu, hrvatski je sabor u Zagrebu prekinuo svaku vezu s Austro-Ugarskom, po hrvatskim su i susjednim pokrajinama osnovana narodna vijeća. U Sarajevo je stigla srpska vojska. Među prvim njezinim odredbama bijaše zabrana Stadlerova „Hrvatskoga dnevnika“. Nadbiskup i njegovi suradnici su umjesto ukinutoga dnevnika pokrenuli „Hrvatski branik“. Srpska vlast je zabranila i to glasilo jer da Hrvati više „nemaju što braniti“.

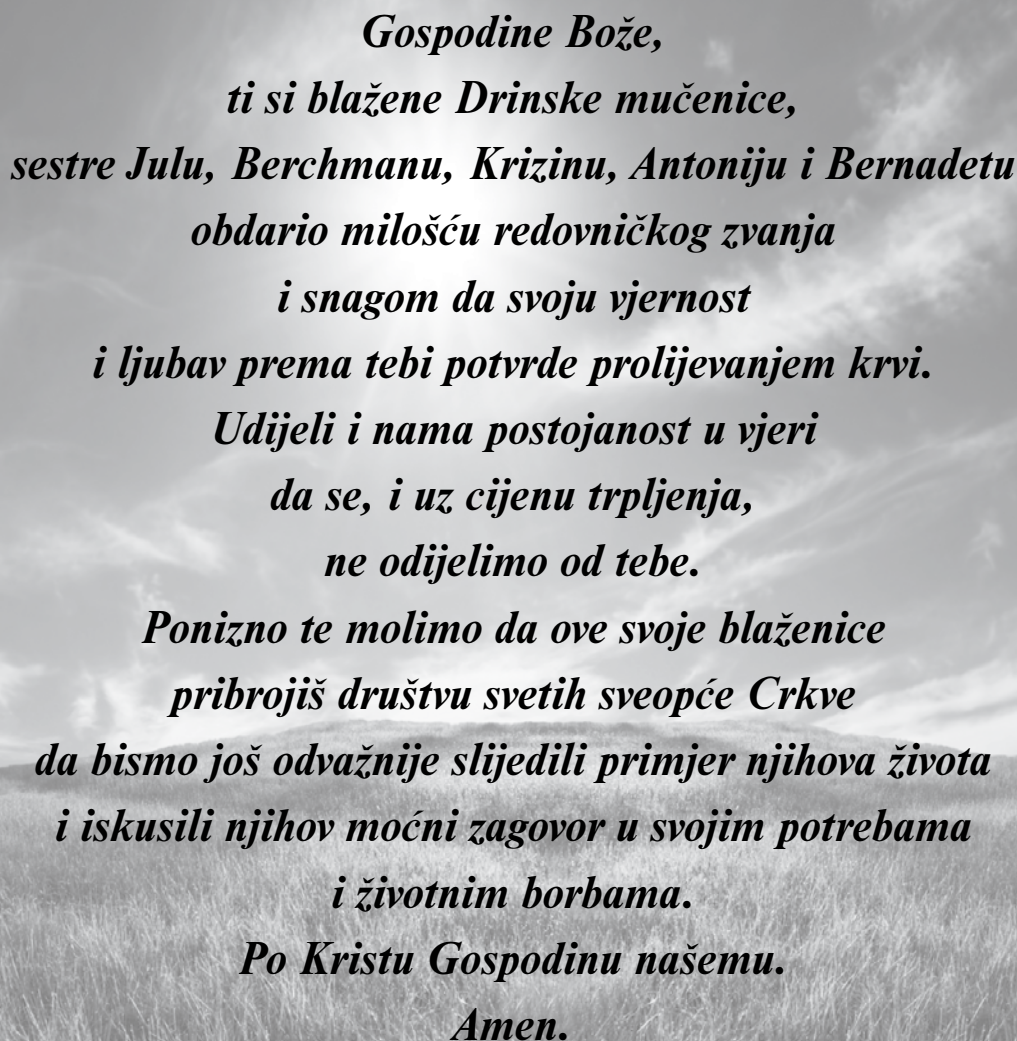
Hrvatski i slovenski su biskupi koncem studenoga 1918. imali konferenciju u Zagrebu. Stadler zbog bolesti nije mogao putovati u Zagreb. Poslao je svoga pomoćnika biskupa Šarića. S konferencije je upravljena zajednička poslanica katoličkom svećenstvu i vjernicima čitave države Srba, Hrvata i Slovenaca, dakle na području bivše Austro-Ugarske, budući da još nije bilo provedeno ujedinjenje sa Srbijom i Crnom Gorom u zajedničku državu svih Srba, Hrvata i Slovenaca. Među imenima potpisnika bijaše na prvom mjestu ime starca Stadlera, koji je osjećao svoje godine i slabost, ali je kao i uvijek čvrsto vjerovao u zaštitu providnosti i sretnu budućnost svoje Nadbiskupije i naroda. Stadler je pred tu zajedničku biskupsku poslanicu upravio svojem svećenstvu trijeznu pastirsku okružnicu 12. studenoga 1918., u kojoj je sažeto protumačio slom stare uprave i dolazak nove. Zamolio je svoje svećenstvo da puku zgodno protumači državne promjene, koje su nadošle kao posljedica svjetskoga rata, i da mu dokaže dužnost novoga vladara da osigura slobodu svim Hrvatima, Srbima i Slovencima i narodnim manjinama nove države.

Pišemo za one koji sve znaju o Stadleru, ne za one kojima nije ništa o njemu poznato. Politička povijest austrougarskoga razdoblja Bosne i Hercegovine, dakle Stadlerova biskupovanja, može se mirne duše nazvati nenačetim

znanstvenim trudom, jer sve, što su o tome pisali bilo stranci, bilo Hrvati, Srbi, Slovenci, bez obzira na vjeroispovijest kojoj pripadaju ili nevjeroispovijest koju zastupaju je nepotpuno, jednostrano, polemički pisano, i svega toga ima prije nego istinite povijesti, „wie es eigentlich gewesen“, kako je von Ranke zahtijevao da se povijest piše. Zato je čitalac, možda, i osupnut, što ovdje uz crte o Stadlerovu političkom i rodoljubnom radu ne nalazi ni spomena raznih Mandića, Sunarića, Dabića, Firdusa, Kapetanovića, Čorovića, Šola, Jeftanovića, Dimovića, Galića, Vancaša, Srkića... Ni crkvena povijest onoga razdoblja, katolička, pravoslavna, muslimanska, nije ni približno proučena ni objelodanjena u svijetlu dokumenta, pa nam se nije dalo ići tragom polemika Stjepa Kobasice, raznih Grđića, a ni Čorovićeve „Crna knjiga“, ni Novakov preopseni „Magnum crimen“, ni „Istorija srpske pravoslavne crkve“ ljočićevca oka Slijepčevića, tiskana u Njemačkoj nakon II. svjetskoga rata, ne potruđiše se mirno iznijeti ljudski, biskupski, rodoljubni i politički dio Stadlerova rada, prema tome, sve je to nekritično i nespособno da nam pruži nepristran uvid u Stadlerovu ulogu u političkim previranjima Herceg-Bosne u austrougarsko doba. Da je ono bilo previranje, lako je priznati, ali da je u njemu bilo prave politike koju je Aristotel smatrao najsudbonosnijom znanost i vještinom, budući da odlučuje udešom naroda i država, dopušteno je temeljito sumnjati. Pjesnik Botić je, nakon Gundulića, pjevao da bez slobode nema ni ljepote, ni sklada ni ikakva duhovnoga dobra, a kako bi bez slobode mogla opstojati politika koju demokratski prvaci naprednih naroda definiraju kao znanost i okretnost iz danih prilika ostvariti najviše mogućih točaka zdrava programa.

Stadlerovo djelovanje u politici čeka svoga povjesnika. Pravedna povijest potvrdit će da je Stadler i u vrtlogu političke borbe ostao dosljedan i čovjek i vjernik i duhovni pastir.

nastavlja se

*Gospodine Bože,
ti si blažene Drinske mučenice,
sestre Julu, Berchmanu, Krizinu, Antoniju i Bernadetu
obdario milošću redovničkog zvanja
i snagom da svoju vjernost
i ljubav prema tebi potvrde prolijevanjem krvi.
Udijeli i nama postojanost u vjeri
da se, i uz cijenu trpljenja,
ne odijelimo od tebe.
Ponizno te molimo da ove svoje blaženice
pribrojiš društvu svetih sveopće Crkve
da bismo još odvažnije slijedili primjer njihova života
i iskusili njihov moćni zagovor u svojim potrebama
i životnim borbama.
Po Kristu Gospodinu našem.
Amen.*

Zahvale sluzi Božjem

za uslišanje

s. Bogdana Markić

s. Anemarie Radan

*Zahvaljujemo župi Hrvatskih
mučenika iz Mississauga i Udruzi
umirovljenika pri Hrvatskom katoličkom
centru Sv. Duha u Springvalu za
nesebičnu potporu Stadlerove kauze!*

Svakoga 8. u mjesecu, na dan
Stadlerove smrti, slavimo svetu misu za dobročinitelje i podupiratelje Postulature.

Glasnik Stadler list je Postulature Sluge Božjega Josipa Stadlera i svih onih koji štiju uspomenu na život i djelo blagopokojnoga nadbiskupa Josipa Stadlera.

God. XII (2011.) Broj 12

Glasnik izlazi povremeno
s dozvolom crkvenih vlasti

Izdavač:
Postulatura Sluge Božjega Josipa Stadlera

Glavni i odgovorni urednik:
Dr. Pavo Jurišić,
pavo.jurisc@kbf.ba

Uredničko vijeće:
s. M. Anemarie Radan,
s. M. Ljilja Marinčić,
s. M. Gordana Miškić
s. M. Vesna Mateljan
i s. M. Maneta Mijoč

Adresa uredništva:
Josipa Stadlera 5,
71000 Sarajevo
Tel. +387 33 23 69 71
www.josip-stadler.org
postulatura@josip-stadler.org
stadler@gmail.com

Lektura:
Nataša Mandić
Tiraž:
3500 primjeraka
Tisak:
Graforad Zenica

Vicepostulatura,
Naumovac 12
10000 ZAGREB

Kazalo

Uvodnik

U susret beatifikaciji Drinskih mučenica 3

Događaji

Stadlerovi dani u sarajevskoj prvostolnici
2010./2011. godine 5

Josip Stadler - uzor pouzdanja i svetosti 10

Hodočašće u Sarajevo 11

Kratki osvrt na hodočašće
jedne prijateljice Malog Isusa u Sarajevo 12

Proslava 120-te obljetnice Družbe sestara
služavki Malog Isusa 13

Zaljubljenik u Boga i otac sirotinje 15

Duhovne vježbe u Stadlerovu duhu 17

Hrvat cijelim svojim bićem 19

Hrvatski katolički radio, 8.12.2010. 21

Sluga Božji Josip Stadler u medijima 27

Pogledi

Povijesne okolnosti u doba osnivanja Družbe
Sestara služavki Maloga Isusa (1890.-1912.) 28

Neobjavljeni životopis

Patriotski prorok i politički patnik (IV.) 31

*Stadlerovoj Družbi
čestitke za 120 godina u
službi Malom Isusu!*

1890.-2010.